

Täysistunto

Torstai 18.4.2024 klo 16.00—17.55

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 17.55.

Puhetta johti puhemies Jussi Halla-aho (16.00—17.55).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
opetusministeri Anna-Maja Henriksson
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen
puolustusministeri Antti Häkkänen
työministeri Arto Satonen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
ulkoministeri Elina Valtonen
oikeusministeri Leena Meri
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz
sisäministeri Mari Rantanen
liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne
sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen
elinkeinoministeri Wille Rydman

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu yhdelle ministerille.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

2.1. Suullinen kysymys sosiaali- ja terveyspalveluihin kohdistuvista leikkauksista (Lotta Hamari sd)

Suullinen kysymys SKT 69/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Lotta Hamari sd: Arvoisa puhemies! Hallitus päätti kehysriihessään leikata ikäihmisiltä, lapsiperheiltä, vammaisilta ihmisiltä, kansalaisjärjestöiltä ja opiskelijoilta. Varakkaat ovat turvassa. Kovimmin hallituksen leikkaukset osuvat meille kaikille yhteisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Hallitus leikkaa hoitajamitoituksesta, sosiaalihuollon ja perusterveydenhuollon palveluista ja lisäksi sairaaloilta — muutamia nyt mainitakseni.

Ministeri Juuso, te johdatte sosiaali- ja terveysministeriötä. Julkisuudessa näyttää siltä, että edes te ette puolusta näitä meille kaikille tärkeitä palveluita. Miksi näin? [Ben Zyskovicz: Eikös demareilla ole rahaa loputtomasti?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.02 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän täytyy kaikkien muistaa nyt, mistä tässä on kysymys. Tässä on kysymys siitä, että mikäli me emme saa julkisen talouden menoja kuriin, meitä uhkaa EU:n alijäämämenettely, mikä voi johtaa esimerkiksi Suomen luottoluokituksen alenemiseen, mikä voi johtaa korkojen nousuun, mikä voi johtaa siihen, että meille ei myönnetä enää lainoja. Siis me olemme niin tukalassa tilanteessa valtion kannalta tällä hetkellä, että me joudumme kaikki osallistumaan näihin talkoisiin. Totta kai minä puolustan sosiaali- ja terveydenhuollon menoja niin pitkälle kuin mahdollista, mutta täytyy myöskin pitää järki kädessä ja katsoa tämän tilanteen yli vähän isommalla, laajemmalla näkökannalla kuin pelkästään sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta. [Ben Zyskovicz: Talouden suuri kuva ei demareita huoleta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

16.03 Lotta Hamari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on päättänyt heikentää jokaiselle suomalaiselle kuuluvaa perusterveydenhuoltoa pidentämällä hoitoonpääsyä. Lääkäriaikaa joutuu siis pahimmassa tapauksessa jatkossa odottamaan kolme kuukautta. Hoitotakuun tarkoitus oli turvata nopeampi hoitoonpääsy ja tuoda sitä kautta säästöjä. Kun ihmiset pääsevät ajoissa hoitoon, niin erikoissairaanhoidon kustannuksista säästetään. Jos panostaisimme perusterveydenhuoltoon, voisimme aidosti siirtää terveydenhuollon painotusta perustasolle ja ennaltaehkäisyyn. Hallituksen päätös vaikeuttaa hoitoonpääsyä, [Ben Zyskoviczin välihuuto] ei säästä vaan lisää kustannuksia. Ministeri Juu-

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

so, mihin tietoon perustuu se, että hoitoonpääsyn vaikeuttaminen toisi pitkällä aikavälillä säästöjä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Ja ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.04 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on valtava lääkäripula, ja terveyskeskukset kilpailevat vuokralääkäreistä, jotta pystyttäisiin toteuttamaan tämä hoitotakuu, 14 vuorokautta, mikä nyt on voimassa. 14 vuorokauden hoitotakuu on osaltaan johtanut myöskin siihen, että terveysasemilla keskitytään ottamaan potilaat vastaan mahdollisimman nopeasti mutta jatkohoittoa ei ehditä suunnittelemaan niin hyvin kuin olisi mahdollista. On totta, että tämä hoitotakuun pidentäminen aikaan ennen Marinin hallitusta harmittaa, mutta meillä on edelleenkin mahdollisuus päästä kiireelliseen lääkärin vastaanottoaikaan päivystysaikojen puitteissa. Taloudellinen tilanne Suomessa on todellakin huono, ja jopa tästä me joudumme nyt tinkimään. Toivon suuresti, että me pääsemme tämän tilanteen yli ja pystymme palauttamaan tämän 14 vuorokautta nopeasti. Nyt on tilanne sillä tavalla, että aika moni on jo päässyt tähän 14 vuorokauteen, ja toivonkin, että siitä ei tahallisesti lähdetä nyt lipsumaan, vaikka lakisääteinen mitoitus muuttuu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Berg, olkaa hyvä.

16.05 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monessa sote-kysymyksessä olemme tässä salissa eri mieltä asioista, mutta siitä olemme käsittääkseni samaa mieltä, [Juho Eerola: Mistä?] että nimenomaan perustason palveluita on vahvistettava. Kun apua saa ajoissa, säästyy myös rahaa, varsinkin sieltä erikoissairaanhoidon puolelta.

Hallituksen päätökset vievät nyt valitettavasti sosiaali- ja terveyspalveluja menneisyyteen samalla, kun hallitus suojelee rikkaita. Rikkailta ei säästetä. Ministeri Juuso, mikä on nyt muuttunut, kun hallituspuolueet eivät enää näytä näkevän perusterveydenhuollon merkitystä säästöjen hakemisessa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.06 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä hallitus tämän ymmärtää, ja kyllä rikkaitakin nyt kurmuutetaan tämän kehysriihen päätöksillä. [Suna Kymäläinen: Kurmuutetaan! Voi herranjestas, mitä kurmuuttamista!] Ei tämä ihan niin mustavalkoista ole kuin te esitätte. Mutta tilanne on vakava, ja me olemme aikaisemminkin selvinneet kolmen kuukauden lakisääteisestä hoitotakuusta. Se pysyy, se tulee voimaan ensi vuoden alusta. Mutta kehotan edelleenkin hyvinvointialueita pitämään kiinni siitä, mihin he ovat tällä hetkellä päässeet. Tämä helpottaa myöskin lääkäripulaa, mikä meillä on hyvin suuri siellä perusterveydenhuollon yleislääkärin vastaanotolla ja nimenomaan terveysasemilla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ryhmien ennalta ilmoittamat kysymyksen aiheet liittyvät tähän samaan teemaan, joten käsittelemme ne samassa yhteydessä.

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

2.2. Suullinen kysymys sairaalapalveluiden supistamisesta (Katri Kulmuni kesk)

Suullinen kysymys SKT 70/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Kulmuni, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.07 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa herra puhemies! Kaksi viikkoa sitten kyselytunnilla te, arvoisa ministeri, kerroitte, että teillä on olemassa vaihtoehtoja ja te teette arvioita siitä, [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] millä muulla keinolla voisi mennä eteenpäin kuin tällä paljon kritisoidulla virkamiesesityksellä, joka tulee laittamaan siis nyt teidän päätöksellänne yöpäivystyksiä kiinni lukuisilta paikkakunnilta Suomessa ja laskemaan keskussairaalan tasoa Kemissä ja Savonlinnassa. Yöpäivystykset lakkaavat Raahesta, Jämsästä, Varkaudesta, Iisalimesta, Kouvolasta, Oulaisista, Salosta. Näillä alueilla asuu 200 000 suomalaista, yli 200 000 suomalaista, ja lisättynä siihen Länsi-Pohjan ja Itä-Savon alueet vielä huomattavasti enemmän.

Arvoisa ministeri, voisitteko te nyt kertoa, mistä ne teidän vaikutusarviot ja vaihtoehdot ovat, koska teidän hyväksyitte juuri sen esityksen, minkä kiistitte hyväksyväne kaksi viikkoa sitten tässä salissa? [Eduskunnasta: Oliko muunneltua totuutta?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.08 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sairaalaverkkotyöryhmän esitys koostui kahdesta portaasta: ykkönen ja kakkonen. Sitä kakkosvaihtoehtoa olemme pyörítelleet ministereiden, eri puolueiden ministereiden, kesken koko maaliskuun ja huhtikuun ja hakeneet sellaista vaihtoehtoa, mikä meidän mielestämme olisi järkevä. Se on ollut hyvin vaikeaa, ja olen hyvin tyytyväinen siitä, että meidän puolueidemme puheenjohtajat sunnuntaina pääsivät yhteisymmärrykseen siitä, että tätä kakkosvaihetta ei tarvitse viedä eteenpäin vaan ykkösvaihe riittää. [Aki Lindén: Kiitos opposition!]

Ykkösvaiheessa nämä perusterveydenhuollon yksiköt, sairaalat, missä yleislääkäripäivystys on tällä hetkellä 24/7, ovat kaikki poikkeusluvalla. Osalla poikkeuslupa on päätty-mässä tämän vuoden lopussa, osalle se on myönnetty ensi vuoden loppuun. Hallitus on linjannut, että ensi vuoden loppuun asti nämä poikkeusluvut ovat voimassa myöskin heille, joilla se päättyisi jo tänä vuonna, mutta mikäli he hakevat uutta poikkeuslupaa, niin myön-nämme sen ensi vuoden loppuun asti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

16.09 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus lupasi hallitusohjelmassaan, että hyvinvointialueille annetaan työrauha. Tämä kuulosti meidän keskustalaisten korvaan hyvältä, koska kyseessä on historiallisen suuri uudistus ja aidosti halutaan, että se onnistuu. Sama näkemys oli kaikilla.

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

Todellisuus on ollut ihan toisenlaista. Työrauhasta ei ole ollut tietoaakaan, kun alueet on pakotettu tekemään jättisäästöjä. Monilla alueilla on päätetty rahapulassa sulkea terveysasemia ja [Perussuomalaisten ryhmästä: Kenen se sote-malli olikaan?] vähentää rajusti vanhusten hoitopaikkoja. Viimeisin sivallus hyvinvointialueille ja myös näitten alueitten ihmisille on ollut tämä sairaalaverkkoselvitys, jonka mukaan pieniä sairaaloita ajetaan alas. Arvoisa ministeri Juuso, miten te voitte seisoa tämän sairaalaverkkoselvityksen takana, kun esimerkiksi Etelä-Karjalassa on pystytty osoittamaan, että tämä ei tule tuottamaan säästöjä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.11 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei kukaan ole ajamassa alas sairaaloita. [Välihuutoja vasemmalta] Kyseessä on perusterveydenhuollon yöllisen yleislääkäritason päivystyksen päättyminen. Edelleen hyvinvointialueiden päätöksillä siellä voidaan päivystää aamuseitsemästä iltakymmeneen, eli missään nimessä emme ole lopettamassa tai ajamassa näitä sairaaloita alas. Myöskin kaikki vuodeosastotoiminnot, mitä siellä on, voivat jatkaa toimintaansa ja järjestää tarvittavan päivystyksen niille osastoille. Päiväkirurgisia leikkauksia tullaan vapauttamaan. Niitä voi tehdä jatkossa myöskin sellaisissa sairaaloissa, missä ei ole ympärivuorokautista yhteispäivystystä eli jatkuvaa leikkaussalivalmiutta. Ei todellakaan ole puhe siitä, että olisimme ajamassa sairaaloita alas. Haemme nyt tehokasta työnjakoa eri sairaaloiden välillä. Ja tämä helpottaa hyvinvointialueiden taloudellista tilannetta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

16.12 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla sattuu olemaan tieto, että hallituksen päätös tarkoittaa 672 lääkärinviran vähentämistä terveyskeskuksissa, 472 hoitajanviran vähentämistä terveyskeskuksissa. Tämä tieto perustuu STM:n laskelmiin. Silloin kun hoitotakuu säädettiin, niin nämä olivat ne henkilölisäykset, jotka budjetoitiin, ja hyvinvointialueille tuli ensiksi 73 miljoonaa euroa ja sitten 123 miljoonaa euroa. Nyt te olette ottamassa pois 132 miljoonaa euroa. Siis kysymys ei ole nyt vain siitä, että normien tasoa lasketaan, vaan kysymys on siitä, että siitäkin niukasta lääkäri- ja hoitajamäärästä otetaan nyt rahaa pois 132 miljoonaa. Sehän oli hallituksen säästöpäätös ja kehysriihen yksi linjaus. Eli nyt tämä määrä lääkäreitä ja hoitajia otetaan pois sieltä terveydenhuollosta. Millä voitte perustella tätä, ministeri Juuso?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.13 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti yksikään lääkäri ei ilman työtä Suomessa jää. [Välihuuto vasemmalta] Tarkoituksena on vähentää nimenomaan vuokralääkäreiden käyttöä. Vuokralääkäreiden käyttö on maksanut viime vuonna muistaakseni yhteensä 500 miljoonaa euroa hyvinvointialueille. Tämä on iso summa, ja ne ovat todella kalliita. [Suna Kymäläinen: No nythän niitä tulee sinne enemmän!] Tehtäväjaon odotusarvo on, että myöskin vuokralääkäreiden käyttö vähenee, jolloin hyvinvointialueet siinä säästävät. [Ben Zyskowicz: Eihän demareilla ole mitään tätä vastaan?]

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

16.13 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen lisäleikkaukset sosiaali- ja terveyspalveluihin uhkaavat vakavasti Suomen sote-palveluiden laatua ja vaarantavat kansalaisten lakisääteiset palvelut. Leikkuri kohdistuu erityisesti vammaisiin, ikäihmisiin ja muihin paljon palveluita tarvitseviin ihmisiin. Leikkauksilla haetaan nopeita säästöjä sokeana sille, että ne todellisuudessa tulevat vain kasvattamaan sote-menoja pitkällä aikavälillä. Hoitotakuun pidentämisellä höylätyt 132 miljoonaa haihtuvat harakoille, kun jonottaessa vaivat pahenevat ja lisäävät kalliimpien palveluiden tarvetta. Harvan ihmisen huoli paranee odottamalla.

Samaan aikaan hallitus lisää sata miljoonaa yksityisen terveydenhuollon Kela-korvauksiin, vaikkei tämä ei ohjaudu mitenkään niille, jotka eniten terveydenhuollon palveluita tarvitsevat, ei lyhennä julkisen hoitojonoja eikä houkuttele lääkäreitä julkiselle puolelle. Olinkin kysynyt ministeri Juusolta: miksi juuri sinun ministerin hallintoala ei ole ollut tämän hallituksen prioriteetti? Ei kaikkialle ole tehty leikkauksia tällä tavalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Muistutan edustajia, että tässä salissa teitittelemme toisiamme. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.15 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuustilanne, kuten tiedätte, on muuttunut. Se tarkoittaa sitä, että meidän täytyy tiettyjä osa-alueita säästää mahdollisilta leikkauksilta. [Jussi Saramon välihuuto] Päinvastoin meidän täytyy lisätä sinne varoja. Puhun tässä nyt esimerkiksi sisäministeriön ja oikeusministeriön toimialoista.

Myöskin opiskelijoiden ja koululaisten kohdalla Suomessa meidän tilanteemme on todella paha, mielenterveysongelmat kasvavat, [Välihuutoja vasemmalta] lapset voivat yhä huonommin. Sieltä leikkaaminen ei ole mahdollista. Ainoa kohta, missä me voimme joitain toimenpiteitä tehdä, on kuntatalouden lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Ja me yritämme tehdä sen sillä tavalla tai teemme sen niin, että palvelut eivät kuitenkaan vaarannu. Meillä pysyy edelleenkin kiireellinen päivystys, ja tämä tarkoittaa sitä, että hyvinvointialueet voivat lisätä terveyskeskuksissaan [Puhemies koputtaa] tätä päiväaikaista perusterveydenhuollon päivystystä niin halutessaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

16.16 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Juuso, jos nyt on niin, että rahat ovat niin loppu, että ne eivät millään riitä meidän julkisiin perusterveydenhuollon palveluihin, niin miten hallituksella voi olla satoja miljoonia euroja, [Jani Mäkelän välihuuto] jopa 500 miljoonaa euroa, laittaa yksityisiin terveyspalveluihin ja näihin yksityisiin terveydenhuollon yrityksiin, joille te siis annatte jopa enemmän rahaa kuin mitä te olette nyt säästämässä pois hyvinvointialueilta? [Suna Kymäläisen välihuuto] Ja jos on niin, että meillä on niin kova pula lääkäreistä julkisella puolella — yksityisellähän niistä ei ole pulaa — niin mikä järki on lisätä rahoitusta sinne yksityiseen terveydenhuoltoon, jolloin sinne rekrytoidaan entistä enemmän lääkäreitä ja pula lääkäreistä julkisella puolella pahenee? Ja ministeri Juuso, jos on niin, niin kuin teitä tässä tulkitsin, että te tästä lakimuu-

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

toksesta huolimatta toivotte, että hyvinvointialueet kuitenkin pitäisivät kiinni siitä kahden viikon hoitotakuusta, niin miksi ihmeessä viette hyvinvointialueilta rahat?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.17 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Viime hallituksen aikana tehtiin sote-uudistus, jonka lopputulos on nyt meillä käsillä. Sote-palvelut ovat melkoisen sekaisin tällä hetkellä: [Perussuomalaisten ryhmästä: Kiitos SDP:n ja keskustan!] perusterveydenhoitoon on vaikea päästä, hoitojonot kasvavat ja hoitovelkaa on koronan jäljiltä.

Tämän hallituksen tehtävä on pyrkiä korjaamaan sote-uudistusta niin, että se alkaisi toimia, vastata ennennäkemättömään hoitaja- ja ylipäättään työvoimapulaan, joka johtuu ikääntyvästä väestöstä ja eläköitymisestä, [Vasemmalta: Leikkaamalla!] ja sen lisäksi meidän pitää pystyä ratkomaan nopeavaikuttaisia toimia. Siinä yhtälössä yksi keino on se, että palautamme edellisen hallituksen jäljiltä leikatut Kela-korvaukset ja pyrimme Kela-korvausten nostamisella vaikuttamaan siihen, että hoitojonoja pystytään purkamaan ja että tätä koronan aikana kertynyttä hoitovelkaa saadaan purettua, että ihmiset pääsevät nopeasti lääkäriin. Se on yksi toimi, ja se helpottaa kaikkia, koska se tekee myöskin tilaa julkiselle puolelle, siellä jonot helpottavat. Tämä on yksittäinen toimi. [Vasemmalta: Mihin tämä perustuu?] Isossa kuvassa sote-uudistuksen korjaaminen vaatii lukuisia toimia, myöskin osittain niiden mitoitusten tarkastelua, jotka edellinen hallitus teki ilman, että se varmisti rahoja ja sitä, että henkilöstö riittää.

Kyllä tässä on aika paljon korjattavaa, ja parhaamme teemme tilanteessa, jossa Suomen pitää myös välttää EU:n liiallisen alijäämän menettely. [Eduskunnasta: Sote on susi!]

2.3. Suullinen kysymys lasten ja nuorten terapiatakuusta (Oskari Valtola kok)

Suullinen kysymys SKT 71/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.19 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Hallitus kokoontui kehysriihen alkuvuodesta tekemään useita raskaita mutta välttämättömiä päätöksiä Suomen velkaantumiskehityksen korjaamiseksi. Kehysriiheä seuranneesta keskustelusta on unohtunut, että monet hallitusohjelmassa sovitut tärkeät panostukset etenevät sovitusti. Yksi näistä on lasten ja nuorten terapiatakuu, joka on vuosien vitkuttelun jälkeen vihdoin toteutumassa. On tärkeää, että lasten terapian tarvetta korjataan jo ennalta ehkäisevin toimin muun muassa oireilevien lasten vanhempien tukemisella ja synnytyksen jälkeisen masennuksen hoidolla. Ennalta ehkäisevien toimien kanssa terapiatakuu on äärimmäisen tärkeä vastaus lasten ja nuorten kasvaneeseen pahoinvointiin. Ministeri Juuso, mitä voitte kertoa meille tärkeän lasten ja nuorten terapiatakuun valmistelun etenemisestä?

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.20 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valmistelu on edennyt täysin suunnitelmien mukaan ja on lähdössä lausuntokierrokselle varmaankin parin viikon sisällä. [Sari Sarkomaa: Tämä on loistoutuinen!] — Tämä on loistoutuinen, ja me viemme tämän maaliin. — Hallitus on muutenkin kiinnittänyt huomiota ja ymmärtänyt sen hädän, mikä nuorilla ja lapsiperheillä tällä hetkellä on, ja me haluamme kaikin tavoin sitä helpottaa. [Välihuuto vasemmistoliiton ryhmästä] Terapiatakuu on yksi tapa helpottaa sitä, mutta me tulemme uusimaan myöskin lastensuojelulakia ja helpottamaan matalan kynnyksen palveluihin pääsyä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

16.20 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Samaan aikaan, kun hallitus on ottanut erityissuojelukseensa ne, joilla olisi mahdollisuus osallistua tähän julkisen talouden tasapainottamiseen, eli kaikista rikkaimmat, ne, joilla on omaisuutta, esimerkiksi isojen osinkotulojen saajat, niin te leikkaatte ihmisten tärkeimmistä palveluista, sosiaali- ja terveydenhuollosta. Heikennätte sosiaalihuollossa esimerkiksi pätevyysvaatimuksia.

Hyvinvointialueiden ongelmat tässä alkuvaiheessa ovat laajassa tiedossa, ja nyt tehdään nopeita säästötoimia eri puolilla Suomea, heikennetään palveluverkkoa ja niin edelleen. Nyt te olette edelleen päättäneet syventää tätä ahdinkoa. Te leikkaatte kehysriihen päätöksillä 600 miljoonaa euroa. Olette heikentämässä tätä seitsemän päivän hoitotakuuta, hoitajamitoitusta vanhustenhoidossa ja niin edelleen.

Hyvinvointialueilta on tullut useita esityksiä siitä, miten tätä tilannetta oikeasti voisi parantaa — miten voisimme oikeasti saada säästöjä esimerkiksi erityissairaanhoidossa — ja niihin esityksiin ei kuulu esimerkiksi sairaaloiden päivystysten vähentämistä tai sairaaloiden palveluiden alasajoa tai esimerkiksi yksityisen hoidon Kela-korvauksen korottamista.

Arvoisa ministeri Juuso, miksi ette kuuntele hyvinvointialueita? [Ben Zyskowiec: Onneksi demareilla on rahaa, vaikka Suomella ei ole!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.22 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueilta on tullut useita esityksiä siihen, millä tavalla me voimme helpottaa heidän työtehtäviään, ja kaikki ovat valmistelussa. Myöskin hoitajatoive hoitajamitoituksen laskusta on tullut hyvinvointialueilta. Sieltä tuli jopa ehdotus, että se poistettaisiin kokonaan. No, tähän me emme kuitenkaan taipuneet. Ympäri vuorokautisen palveluasumisen asukkaat ovat sen verran huonokuntoisia, että tämä 0,6 on kyllä ehdoton minimi, ja sekin edellyttää sitä, että siellä on sen lisäksi tarvittava määrä muita apuhenkilöitä — esimerkiksi ruuanlaittoon, siivoukseen ja pyykkihuoltoon ynnä muihin tehtäviin. Mutta ne säästöehdotukset tai kehitysehdotukset, mitä hyvinvointialueilta on tullut, ovat kaikki valmistelussa joko ammattihenkilölaissa tai sitten hyvän työn ohjelmassa — muun muassa todistusten ja lausuntojen kirjoittamisen välttäminen, reseptien pitempi voimassaoloaika ynnä muuta. [Aki Lindén: Miksi viedään rahat?]

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saarikko, olkaa hyvä.

16.23 **Annika Saarikko kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Orpon—Purran hallituksen linja tulevalle neljälle vuodelle suomalaisten tärkeimpinä pitämässä palveluissa — sosiaali- ja terveyspalveluissa, lähilääkäriin pääsyssä, lastensuojelussa, sairaaloissa ja niin edelleen — on seuraava: te vähennätte rahoitusta 2 000 miljoonalla suhteessa siihen, mikä laskettu aito tarve olisi. Se on melkoinen summa rahaa ja tarkoittaa käytännössä sitä — tämä on minun arvioni, enkä ole ajatukseni kanssa yksin — että riski perusterveydenhuoltomme romahtamisesta on todellinen. Minä olen kanssanne samaa mieltä, ministeri Juuso, siitä, että minustakin tiettyjä lakipykälien kireitä määritelmiä tai suositusten määritelmiä aina neliöiden määrittelystä asti vaikkapa asumispalveluissa kannattaakin nyt väljentää. Sellaisia toiveita alueetkin esittävät, jotta heillä todella olisi edellytykset tehdä tarpeen mukaisia ratkaisuja ja käyttää sitä osaamista, mikä alueilla on. Mutta he eivät ole halunneet luopua rahasta. [Puhemies: Kysymys!]

Arvoisa puhemies! Ymmärrätekö, ministeri Juuso, mihin palveluiden saatavuuden näkökulmasta [Puhemies koputtaa] tämä rahan vieminen johtaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.24 **Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet ovat saamassa ensi vuodelle lisää rahaa kaksi ja puoli miljardia euroa. Siihen sisältyy aikaisemmin ennakoitu miljardin euron korotus mutta myöskin se ensimmäinen jälkikäteistarkastelu, mikä tehdään vuoden 23 tulosten perusteella. Alijäämät siellä ovat noin 1,5 miljardia. Se tarkoittaa sitä, että nykyisen rahoituslainsäädännön mukaan me joudumme maksamaan tämän rahan hyvinvointialueille. Eli kaksi ja puoli miljardia on tulossa lisää rahaa hyvinvointialueille ensi vuodesta lähtien.

2.4. Suullinen kysymys maatalouden kasvupaketista (Ville Vähämäki ps)

Suullinen kysymys SKT 72/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.25 **Ville Vähämäki ps:** Kunnioitettu puhemies! Vahva julkinen palvelutuotanto vaatii vahvan julkisen talouden, ja nyt ainoastaan kasvulla Suomi saa vahvemman julkisen talouden. [Eduskunnasta: Kalja halpenee!] Kehyksen yhteydessä tehtiin myöskin vahva kasvupaketti. Se on kattava, ja se auttaa saamaan Suomeen teollisia investointeja. Sovittiin samalla tki-panosten suuntaamisesta tutkimukseen ja muun muassa huipputeholaskentaan. Itäinen ja pohjoinen Suomi huomioitiin myös osana kasvupakettia. [Suna Kymäläinen: Nyt on kyllä vähän väärä aihe!] Teollisuussijoitus sai uutta pääomaa. Tämä kaikki luo sitä poh-

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

jaa, millä saadaan sitä palvelutuotantoa, mistä tässä on aikaisemmin keskusteltu, jotta saadaa tuotettua palveluita ihmisille.

Ammattiliikenteen osalta [Välihuutoja vasemmalta] paljon toivottu ammattidiesel tuodaan myöskin käyttöön. Näitä ei pidä katsoa yksittäisinä toimina, vaan kokonaisuutena. [Vasemmalta: Tämä auttaa lääkäriinpääsyä!]

Yksi osio kasvupaketista on jäänyt vähemmälle huomiolle, ja se koskee maataloutta. [Vasemmalta: No se pelastaa soten!] Haluaisin kysyä: Voitteko valaista, mitä toimenpiteitä maatalouden osalta aiotaan tehdä? Nostetaanko kilpailu- ja kasvukykyä, ja mikä on kotimaisten polttoaineitten osuus tässä? [Vasemmalta: Miten tämä liittyy aiheeseen? — Oikealta: Eikös se rihi ollut aiheena?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

16.27 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella tärkeä ymmärtää, että tässä kehysriihen paketissa on mukana paitsi näitä kipeitä leikkauksia ja ikäviä veronkorotuksia myöskin mittava kasvupaketti. Kaikkea tätä me teemme suomalaisen yhteiskunnan hyväksi, sen tähden, että tulevaisuudessakin meillä olisi laadukkaat hyvinvointipalvelut, muun muassa ne sote-palvelut ja koulutuspalvelut, ja että me tulevaisuudessakin pystymme pitämään kaikkein heikoimmassa asemassa olevista ihmisistä huolta.

On totta, että samassa yhteydessä tki-paketissa muun muassa maatalouden ja elintarviketeollisuuden kehittämiseen ja ylipäänsä elintarvikeviennin kasvattamiseen suunnattiin myöskin rahoitusta. Tällä halutaan vahvistaa kansallista ruokaturvaa ja myöskin meidän huoltovarmuutta. On ollut hienoa huomata, että suomalaiset ovat ymmärtäneet, että ruoka ei kasva kaupan hyllyssä vaan se tulee meidän suomalaisilta ahkerilta maanviljelijöiltä. He tarvitsevat tässä tilanteessa paitsi kiitoksen myöskin ihan selkeästi paremman tulotason. [Puhemies koputtaa — Suna Kymäläinen: Seuraavaksi varmaan liikenneministeri vastaa!] Hallitus työskentelee sen eteen, ja tässä riihessä koko hallituksen päätös oli se, [Puhemies koputtaa] että ruokaa tuottavasta maataloudesta ei leikata.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.28 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Me oppositiossa haluamme pitää keskustelun sosiaali- ja terveyspalveluissa ja kehysriihen päätöksissä. [Välihuutoja] Tässä maassa on ollut sosiaali- ja terveysministereitä, jotka ovat taistelleet oman hallinnonalansa puolesta, mutta nyt näyttää siltä, että te, ministeri Juuso, olette antautunut Purran punakynän edessä.

Tästä kehysriihestä tuli kylmää kyytiä hyvinvointialueille. Te viette rahat, heikennätte hoitajamitoitusta ja romutatte hoitotakuun. Samaan aikaan kun tämän hallituksen erityis-suojeluksessa ovat tämän maan suurituloiset ja varakkaat, tavalliset kansalaiset pistetään kolmen kuukauden hoitojonoihin. [Sanna Antikainen: Miten meni Uniperin kanssa?] Kolme kuukautta on pitkä aika. Se on neljännesvuosi — kevät, kesä tai syksy — ja koko ajan kansalainen odottaa päästäkseen terveyskeskukseen, ja ellei sinne pääse, niin hän menee päivystykseen. Ministeri Juuso, teidän päätöksenne kasvattavat kustannuksia.

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

Haluaisin uudistaa edustaja Hamarin kysymyksen: mihin tietoon perustuu päätöksenne siitä, että hoitotakuun pidentäminen toisi kustannussäästöjä? [Sanna Antikainen: Mites meni Uniperin kanssa?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.29 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tuppurainen syyttää minua siitä, että en puolusta oman hallinnonalani toimia, tietämättä, mitä ne alkuperäiset ehdotukset ovat olleet. [Naurua — Välihuutoja — Vasemmalta: Kertokaa!] — Niitä minä en teille paljasta. [Naurua — Eduskunnasta: Tuleeko ministeri Purra kertomaan niistä?]

Täytyy ymmärtää meidän julkisen talouden tilanne. Tämä on vain ymmärrettävä. Kyllä valtion velkataakka on niin valtava. Se on niin valtava, että meidän on saatava tämä kuriin, ja se tarkoittaa, että siltä me emme säästy myöskään sote-puolella. Sote-kustannukset ja hyvinvointialueiden kustannukset ovat noin 27—28 prosenttia koko meidän talousarviosista. Ne ovat niin isot, että me emme voi välttää sitä, että meidän täytyy yrittää säästää myöskin sieltä, jotta me saamme julkisen talouden kuntoon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström, olkaa hyvä.

16.30 Johan Kvarnström sd (vastauspuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Ramrian gav vid handen att regeringen riktar ännu fler nedskärningar mot social- och hälsovården plus bryter sitt löfte om att skona utbildningen. Däremot skonas de mest välbärgade fortsättningsvis. En del av regeringen har ändå gått ut och slagit sig för bröstet och sagt att man minsann räddade vissa jourer. Men jag har en fråga.

Kysymys: Kuka aikoi poistaa päivystyksen mahdollisuuden esimerkiksi Raaseporissa ja Pietarsaaressa? No, hallitus, kukas muukaan. Eli ensin uhataan, sitten estetään osa, mutta vain pieni osa, omista kauhuskenaarioista. Onhan tämä erikoinen tapa luoda itsestään kuva hoidon puolustajana. Monet päivystykset menevät tulevana vuosina kiinni hallituksen toimesta. Kysyn, ministeri Juuso: eikö juuri päivystystoiminnan tulisi olla lähipalveluna nykyisen tason mukaisesti? (Eduskunnasta: Hyvä kysymys! — Aki Lindén: Muuallakin kuin Pietarsaaressa!)

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.31 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Jag förstår irritationen när det gäller Raseborg och Jakobstad, men vi tänker på språkliga rättigheter och vi har redan i regeringsprogrammet kommit överens om att de ska skyddas. Det är bara så.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

16.32 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan päivystyksestä sanoa sen verran, kun itse olen tehnyt työurani lähinnä päivystyksessä, että se on tarkoitettu niitä tilanteita varten, kun tarvitaan kiireellistä hoitoa. Suurin osa asioista pitäisi hoitaa normaaliaikana. [Aki Lindénin välihuuto]

Nythän hallitus on nimenomaan ohjaamassa hyvinvointialueita kiirevastaanottojen käyttöön iltasella, ja niilläkin alueilla, millä se yleislääkäritasoinen yöpäivystys on loppumassa, nimenomaan tähän kannustetaan. Ja silloin, jos on niin sairas, että tarvitsee... [Välihuuto] — Aivoinfarkti tai joku vatsakatastrofi tai muu. — Kyllä silloin meidän hyvä ensihoito vie siihen sairaalaan, missä pystytään leikkaamaan ja missä on kaikki tutkimusmahdollisuudet. Siinä voi itse kukin miettiä, haluaako sitten mennä siihen sairaalaan, missä on se yksi yleislääkäri, joka yksinään on aika kädetön siellä tekemään toimenpiteitä. Ja kyllä sillä resurssilla, [Puhemies: Kysymys!] mitä päivystykseen laitetaan, [Vasemmistoliiton ryhmästä: Mitä ihmettä!] saadaan moninkertaisesti perusterveydenhuollon palveluita.

Kysynkin ministeri Juusolta: [Puhemies koputtaa] millä tavalla te aiotte näitä kiirevastaanottoja kannustaa hyvinvointialueita... [Puhujan mikrofonin sulkeutui puheajan ylityttyä — Aki Lindénin välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. Ja pyydän edustajia kunnioittamaan minuutin puheaikarajoitusta. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.33 **Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueilla on jo nyt mahdollisuudet pidentää vastaanottoaikoja terveyskeskuksissaan. Monet terveysasemat ovat auki aamukahdeksasta iltapäiväkolmeen asti, ja sen jälkeen asiakkaat ohjataan yhteispäivystykseen.

Se, että näitten aukioloaikojen voitaisiin pidentää, eli pidetään iltavastaanottoja, voidaan pitää viikonlopun vastaanottoja, vähentää sitä ruuhkaa päivystyksiin. [Aki Lindén: Se vaatii lisää rahaa!] Tämä voidaan tehdä hyvinvointialueiden omalla organisoinnilla ja suunnittelulla siellä, missä se on tarpeen. Joka paikassa, kaikilla hyvinvointialueilla, ei ole vaaraa siitä päivystysten ruuhkautumisesta, mutta siellä, missä on, kannustan hyvinvointialueiden valtuutettuja miettimään niitä keinoja, millä tätä ruuhkaa puretaan. [Suna Kymäläinen: Millä rahalla?]

2.5. Suullinen kysymys THL:n rahoituksen leikkaamisesta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 73/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.34 **Harry Harkimo liik:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Helsingin Sanomissa oli tänään juttu THL:stä ja siitä, että olette leikkaamassa 25 prosenttia THL:n budjetista. Tutki-

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

musprofessori Perola sanoi, että ”kun tämä alkoi, mietin, että kansantauteihin ei kosketa”. Kuitenkin diabeteksen, korkean kolesterolin ja muiden kansantautien [Tuula Haatainen: Pitää toivoa, ettei tule!] tutkimuksesta joudutaan luopumaan, ja Perola kertoi, että hän ei tiedä, tutkitaanko THL:ssä enää mitään. Miten tämä on mahdollista? Mehän ollaan liukumassa johonkin banaanivaltioon. [Naurua — Vasemmiston ryhmästä: Toivotaan, ettei tule pandemioita!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.35 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! THL ja Valvira ovat STM:n alaisia laitoksia, ja kaikkia valtion viranomaisia vaaditaan tuottavuustoimenpiteisiin, mikä tarkoittaa, että hallinnollisia säästöjä on tultava. Myös ne ovat mukana tässä pelastuspaketissa. THL ei voi jäädä siitä sivuun. THL on erittäin iso organisaatio, siellä on muistaakseni 1 400 työntekijää. Suurin osa heistä on tutkijoita. Myöskin heidän on tähän osallistuttava. On hyvä, että THL:ssä katsotaan, mitkä ovat ne tutkimusalat, mitkä ovat tärkeitä ja mitä voidaan viedä eteenpäin, ja onko sellaisia, missä meillä on henkilöstöä, joiden työpanoksesta voidaan luopua. Tarkoituksena ovat nämä tuottavuussäästöt ja säästöt, miltä myöskään valtionhallinto ja ministeriöt eivät säästy. Me tehdään tätä joka puolella.

2.6. Suullinen kysymys tulevaisuuden hyvinvointialuemallista (Henrik Wickström r)

Suullinen kysymys SKT 74/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Ledamot Wickström, varsågod.

Keskustelu

16.36 Henrik Wickström r: Värderade talman, arvoisa herra puhemies! Den här situationen som vi har inom social- och hälsovården har inte uppstått under den här regeringsperioden och inte heller under den förra.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden tilanne on todella huolestuttava, ja se on syntynyt monen haastavan vuoden jälkeen. Jos katsoo vaikkapa tätä tilannetta tällä hetkellä hyvinvointialueilla, niin suurin haaste liittyy nimenomaan henkilöstövajeeseen, joka on kasvanut viime vuosina. Jos vaikkapa katsotaan taloudellisia lukemia, niin näiden keikkalääkäreiden kustannukset ovat kasvaneet tosi roimasti, kun uudet hyvinvointialueet aloittivat toimintansa.

Me kaikki täällä hieman eri näkökulmista kritisoidaan hyvinvointialueita ja heidän toimivuuttaan. Itse kuitenkin toivoisin, että voitaisiin myöskin katsoa eteenpäin tulevaisuuteen liittyen näihin hyvinvointialueisiin.

Mediatietojen mukaan STM:ssä on perustettu viranhaltijatyöryhmä miettimään tulevaisuuden mallia liittyen hyvinvointialueisiin ja siihen hallintoon. Ja haluaisinkin kysyä mi-

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

nisteri Juusolta: mitä tämä työryhmä tekee ja mitä vaihtoehtoja tämä voisi tuoda esiin, jotta myöskin auttaisivat meitä tässä poliittisessa keskustelussa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä. [Aki Lindén: Keikkalääkärit ovat markkinataloutta, jota kokoomus ajaa!]

16.37 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! On selvää, että meidän täytyy miettiä myöskin tulevaisuutta. Aika ei pysähdy, ja sote-järjestelmäongelmat ovat tällä hetkellä jo aika hyvin tiedossa. Mitä uusia tullee kaan, en tiedä, mutta on aivan normaalia, että ihminen on ratkaisuhakuinen, ja ratkaisukeinen ihminen miettii, miten me tämän korjaamme. Meidän virkamiehet tekevät sitä muun työn ohella ihan normaalina virkатыönä, ja tätä työtä tehdään seuraavaa hallitusta varten, jotta heillä olisi käytössään jonkun näköinen työkalupakki, millä voitaisiin tätä tilannetta parantaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

16.38 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslain mukaan julkisen vallan tulee turvata jokaiselle suomalaiselle riittävät ja yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut. Yhteinen velvollisuutemme on taata, että lapset ja nuoret pääsevät tarvittaessa lääkäriin, että omaishoitajat saavat riittävän tuen ja että vanhukset saavat hyvän hoidon.

Ministeri Juuso, olen täysin samaa mieltä kuin te olitte eduskuntavaalien alla Ylen vaalikoneessa, kun totesitte, että sote-palveluista ei voi leikata. [Ben Zyskowiezin välihuuto] Nyt hallituksen leikkauksien vuoksi hyvinvointialueet ovat jo karsimassa suomalaisille tärkeitä palveluita, ja samaan aikaan, samaan aikaan, hallitus aikoo tehdä varsin järkyttävät leikkaukset erilaisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitukseen. Me kaikki tiedämme, miten äärettömän tärkeää työtä nämä järjestöt tekevät, myöskin ennalta ehkäisevää työtä, vammaisten, vanhusten ja lasten ja muiden parissa. Miten, hallitus ja ministeri Juuso, aiotte ratkaista tämä ongelman, kun järjestöt eivät voi enää auttaa [Puhemies koputtaa] ja paine julkisissa palveluissa kasvaa? Mistä suomalaiset saavat avun?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.39 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On valitettavaa, että myöskin järjestöjen täytyy osallistua näihin säästötalkoisiin. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Kaikkien täytyy!] Me tulemme katsomaan näitä järjestöavustuksia läpi ja hakemaan niitä avustuskeinoja, mitkä ovat kaikkein vaikuttavimpia ja joilla kaikista parhaiten autetaan meidän omaishoitajia, vanhuksia, mielenterveyskuntoutujia, päihdekuntoutujia ynnä muita. Pyrimme suuntaamaan ne käytettävissä olevat varat mahdollisimman tehokkaaseen ja vaikuttavaan käyttöön.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.40 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Juuso tässä aiemmin perusteli hoitojonoihin ja vanhustenhoitoon liittyviä leikkauksia osin sillä, että

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

nyt myös suurituloisia kurmuutetaan — taisitte niin sanoa. Totuushan on se, että tämän vuoden alusta muun muassa ministerin tuloluokka on saanut 2 000 euron veronkevennyksen vuodessa ja nyt otatte siitä 300 euroa pois. [Vasemmalta: Oijoi!] Olette edelleen, ja tämä tuloluokka on, kaikista suurimpia voittajia, ja samaan aikaan olette nyt pidentämässä suomalaisten hoitajonoja ja heikentämässä vanhustenhoivaa.

Se, mitä tänään kuulumme, oli se, että kerroitte, että toivotte, että hyvinvointialueet kuitenkin pitävät näistä lyhyemmistä hoitajonoista kiinni, mutta viette rahat pois, ja toivotte, että pidetään vanhustenhuollon kriteereistä kiinni, mutta viette rahat pois. Voitteko nyt kertoa, arvoisa ministeri: mikä hyvinvointialue on niin hyvässä taloudellisessa tilanteessa, että sillä on varaa hoitaa nämä tehtävät, pitää näistä paremmista kriteereistä kiinni ilman sitä rahaa, jonka te olette nyt viemässä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.41 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet ovat kehittäneet erittäin tehokkaasti kaikennäköisiä digitaalisia ja etäratkaisuja, joiden toivon myöskin jatkossakin pysyvän, ja myöskin sairaanhoitajan vastaanottoja, jolloin lääkäri on käytettävissä tavallaan takapäivystäjänä. Toivon, että nämä pystyvät.

Mitä tulee tähän rahoitukseen, niin toistan sen, että ensi vuonna 2,5 miljardia lisää rahaa tulee hyvinvointialueille. [Välihuuto] — Anteeksi mitä? [Suna Kymäläisen välihuuto — Eduskunnasta: Jatkakaa vaan!] — Ei mikään hyvinvointialue pysty tietenkään ilman rahaa palveluita pitämään. Mutta sen sanon, että kyllähän rahaa tulee koko ajan, ja ensi vuonna 2,5 miljardia lisää. Eli älkää nyt väittääkö, että heillä ei ole rahaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

16.42 Sanna Antikainen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Täällä aiemmin otettiin esille Kela-korvaus. Haluaisin nyt vasemmistolta kysyä, haluatteko te, [Välihuutoja vasemmalta] että ihmiset pääsevät lääkäriin, vaiko eivät, ja että hoitajonot saadaan purettua. Tilanne on nimittäin nyt se, että julkisella puolella ei valitettavasti pääse lääkäriin, ja me emme saa sinne tällä hetkellä tarpeeksi hoitajia ja lääkäreitä tekemään sitä työtä, ja kun me olimme hallitusneuvotteluissa, meidän oli pakko tehdä jotakin, että me saamme tätä asiaa korjattua heti ja nyt, emmekä muutaman vuoden päästä. [Suna Kymäläisen välihuuto] Joten haluaisin kysyä todellakin teiltä, haluatteko te, että ihmiset pääsevät lääkäriin mahdollisimman nopeasti ja heti ja jonot saadaan purettua, vai onko teille vain tärkeintä se, missä he pääsevät lääkäriin, vai mikä se on, mitä te haluatte? [Naurua — Hälinää] Haluaisin kysyä sieltä hallituksen ministeriltä: eikö olekin näin, että tilanne on erittäin kriittinen? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.43 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tilanne on hyvinvointialueilla erittäin vaikea ja erittäin kriittinen. Meidän pitää saada ihmisille palveluja, jotta ihmiset pääsevät hoitoon. Samaan aikaan meidän pitää saada rahat riittämään, niin kuin tässä on todettu monta kertaa. Hyvinvointialueille ra-

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

hoitus kasvaa tästä eteenpäin joka vuosi, koska tarve kasvaa, kun meillä on ikääntyvä väestö, ja samaan aikaan täytyy näitä palveluja korjata. Ja kun täällä mollataan näitä Kela-korvauksia, vasemmalta salista, niin haluan kysyä sen, onko se esimerkiksi teidän mielestänne väärä valinta, että palautamme hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset korotettuna, [Välihuutoja] että autetaan lapsettomuudesta kärsiviä ihmisiä ja vaikutetaan Suomen vaikeaan syntyvyystilanteeseen, tai se, että jatkossa myös fysioterapiaan saa Kela-korvauksen, jonka te viime kaudella sieltä leikkasitte, jotta voidaan meidän ikääntyvän väestömme toimintakykyä myöskin edistää ja ylläpitää, että ihmiset voisivat paremmin, saisivat apua erilaisiin vaivoihinsa, [Aki Lindén: On kysytty jo kaksi kertaa täällä!] tai vaikka naisten vaivat — ei siellä julkisella puolella pääse gynekologille, tiedämme tämän kaikki, tämä on pitkäaikainen ongelma, niin jos leikataan Kela-korvaukset pois, naiset eivät pääse gynekologin palveluihin. Miittikää hetki, ennen kuin kritisoiitte. Me ei tulla toimeen ilman näitä palveluja, [Vasemmistoliiton ryhmästä: Hyvän aika! Voi voi!] ja Kela-korvauksilla pystytään myös nopeasti nopeuttamaan [Puhemies koputtaa] hoitoon pääsyä ja tuomaan yksi keino valikoimaan. Ei se ratkaise kaikkia ongelmia [Puhemies koputtaa] mutta voi olla yksi osa tätä isoa yhtälöä, kun helpotetaan ihmisten hoitoon pääsyä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

16.45 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ministeri Juuso on tässä moneen kertaan perustellut näitä leikkauksia, todella rajuja leikkauksia sosiaali- ja terveyspalveluista sillä, että on pakko, talouspakko, ja sattuvasti täältä kuitenkin valtiovarainministeri ja pääministeri sitten puuttuvat paikalta, joten ei voida kysyä, mikä pakko on ollut esimerkiksi — tosin heidän eivät ole aiemminkaan perustelleet — antaa lisää veronkevennyksiä sijoittajille, kuten tässä äsken kuultiin. Suurituloiset kuitenkin maksavat myös palkasta vähemmän veroja kuin ennen tätä hallitusta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Tosi vähän!] Ei ole perusteltu sitä, miksi on miljardi euroa kaikkein suurituloisimmille menevään osinkoverotukseen, jota ei ole missään muualla maailmassa [Eduskunnasta: Se on puoli miljardia!] — tätä ei ole koskaan perusteltu, miten on puoli miljardia — ja Kela-korvauksiin. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Hyvätuloisille!] Miten teillä on valtavasti rahaa, monta miljardia aina sinne, missä ne menevät hyvätuloisille, mutta tavalliselta keskiluokalta, tavalliselta duunarilta, eläkeläiseltä ja työttömältä te vain leikkaatte?

Arvoisa puhemies! Kysyisin nyt ministeri Henrikssonilta: Kun te aiotte leikata sata miljoonaa tuolta ammatillisesta koulutuksesta, [Puhemies koputtaa] miten te saatte sen vain sinne aikuispuolelle, kun tiedetään, kuinka ministeri Grahn-Laasosen aikana tuhottiin aikoinaan tämä meidän amisjärjestelmä — jota on nyt korjattu — [Puhemies koputtaa] kun se silloin yhtenäistettiin? [Puhemies koputtaa] Miten se onnistuu, että leikataan vain sieltä aikuisten puolelta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Aika on nyt käytetty. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.46 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On varmasti syytä taas todeta se, että Suomihan on erittäin hankalassa tilanteessa taloutensa kanssa. Meidän julkisen talouden tilanne on vakava. [Timo Harakka: Edellisen hallituksen syytä!] Ja minä luulen, että kaikki edustajat tässä salissa ymmärtävät sen, että ei ole ollut mitenkään helppoa tehdä näitä päätöksiä, mutta sekin on vastuun kantamista, että

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

pystyy tekemään päätöksiä, jotta meillä tulevaisuudessakin on hyvinvointiyhteiskunta, joka voi panostaa hyvään koulutukseen, joka voi panostaa terveydenhuoltoon, jossa syntyy työpaikkoja, jossa syntyy kasvua ja tulee investointeja. Minä luulen, että tästä me olemme samaa mieltä.

Sitten on politiikassa niin, että voi olla keinoista eri mieltä. Meille on ollut äärimmäisen tärkeää se, että perusopetuksesta ei leikata, ja tämä hallitus panostaa perusopetukseen. Me laitetaan kaksisataa miljoonaa euroa lisää perusopetukseen ja varhaiskasvatukseen. Me uudistetaan oppimisen tukea niin, että me saadaan enemmän erityisopettajia kouluihin, että lapset saavat sen tuen, minkä he tarvitsevat niin nopeasti kuin mahdollista ja niin edelleen. On ikävää, että ammatilliselta koulutukselta me joudutaan nyt säästämään sata miljoonaa, [Puhemies: Kiitoksia, aika on nyt täynnä!] mutta haluan muistuttaa siitä, että ammatilliseen koulutukseen menee edelleen yli kaksi miljardia euroa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Loistava vastaus! — Erinomainen vastaus!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

16.48 Timo Mehtälä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen kehysriihessä tehtiin lisää sote-leikkauksia, ja niiden vaikutukset tuntuvat suuressa Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa. Suomalaisia sairaaloita ajetaan alas, Raahen sairaalan yöpäivystys loppuu. Oulaisten sairaalan osalta on todettu, että kirurginen yöpäivystys loppuu. Olen kuitenkin eilen saanut alueelta tiedon, että leikkauspäätös tarkoittaa Oulaisissa myös yöpäivystyksen lakkauttamista kokonaisuudessaan.

Ministeri Juuso, pyydän teitä nyt kertomaan, miten asianlaita todella on. Kysyn myös: Uskotteko todella säästöjen syntyvän siitä, että ihmiset ajelevat autoillaan ja ambulansseilla 200 kilometrin päähän hoitoa saamaan? Tämähän on hallituksen käsitys lähipalvelujen parantamisesta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.49 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on linjannut, että sairaaloiden työnjakoa täytyy kehittää. Se tarkoittaa sitä, että raskasta kirurgista toimintaa, mikä vaatii jatkuvaa leikkaussalivalmiutta, jatkuvaa monierikoissalälääkäripäivystystä, tehopäivystystä, hoitajapäivystystä, pyritään keskittämään jonkin verran tässä ykkösvaiheessa, ja vastineeksi sairaalat voivat sopia siitä, että päiväkirurgisia toimenpiteitä voidaan vastaavasti siirtää niihin sairaaloihin, mistä tämä raskas kirurgia poistuu. Sen lisäksi olemme linjanneet ainoastaan sen, että yleislääkäritason yöpäivystys loppuu. Yleislääkäritason yöpäivystys ei millään tavalla korvaa erikoissairaanhoidon päivystäviä lääkäreitä ja sitä tarvetta, mikä liittyy raskaaseen kirurgiaan. Eli ei puhuta siitä, että me ajaisimme sairaaloita alas. Teemme vain järkevää työnjakoa näiden sairaaloiden välillä. [Puhemies koputtaa] Ja edelleenkin näissä sairaaloissa, Oulaskangas ynnä muut, voi toimia useita eri [Puhemies koputtaa] konservatiivisia erikoisaloja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aihepiiriin liittyen. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

16.50 **Lotta Hamari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen halu säästää sote-palveluista ei näytä yltävän kaikkialle. Näyttää siltä, että rahaa sittenkin on, jos saajapuolella on yksityinen palveluntarjoaja. Näiden rahoittamiseksi hallitus on valmis jopa myymään valtion tuottavaa omaisuutta. Ministeri Juuso, samalla kun kaikkien yhteisistä julkisista sosiaali- ja terveystalouksista leikataan, hallitus pistää yksityisen puolen terveysjärjestelmälle puolen miljardin piikin auki. Oletteko te julkisesta terveydenhuollosta vastuussa olevana ministerinä valmiina romuttamaan tämän järjestelmän?

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.51 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Vastausvuoro tuli minulle siksi, että Kela-korvaukset kuuluvat sosiaaliturvaministerin salkkuun. [Juho Eerolan välihuuto]

Kela-korvauksista vastasinkin jo, eli Kela-korvausten korottamisen tarkoituksena nopeavaiikutteisena toimenä on helpottaa hoitojonoja ja nopeuttaa hoitoonpääsyä sekä yksityiselle puolelle että julkiselle puolelle, koska se purkaa jonoja täten julkiselta ja tekee tilaa. Elikä Kela-korvausten nosto tämän vuoden alusta sinne 30 euroon on ollut nopeavaiikutteinen toimi, ja nyt valmistellaan uutta Kela-korvausmallia, jonka mukaan Kela-korvausten piiriin tulevat myöskin ne mainitut hedelmöityshoidot korotettuina, mikä helpottaa lapsettomuudesta kärsivien ihmisten tuskaa. Toinen asia on sitten myöskin fysioterapiapalvelun paluu Kela-korvausten piiriin, ja myös suuhygienistien suorakäynnit ovat jatkossa mahdollisia. [Sari Sarkomaa: Loistavaa!]

Eli parannamme Kela-korvausten kautta tilannetta, hoitoonpääsyä nopeutetaan, ja tämä on myöskin sellainen toimi, joka on laajasti suomalaisten käytössä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys koulutukseen kohdistuvista leikkauksista (Sofia Virta vihr)

Suullinen kysymys SKT 75/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysyjä. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.52 **Sofia Virta vihr:** Arvoisa puhemies! Ministeri Juuso totesikin täällä, että opiskelijoiden kohdalla meillä Suomessa tilanne on todella paha. Niin, lieneekin paikallaan kysyä kokoomukselta, miten monta kertaa te oikein pystyitte koulutuslupauksen pettämään. Arvon hallitus, te kun leikkaatte opiskelijoilta, te leikkaatte ammatillisesta koulutuksesta, te leikkaatte maksuttomasta toisesta asteesta. Te toistatte jälleen sen virheen, että te leikkaatte siitä, että tässä maassa kenestä tahansa voisi tulla mitä tahansa. [Ben Zyskowiec: Höpö höpö!] Ehkä, arvon hallitus, teitä ei kiinnosta, voiko sieltä köyhemmästä taustasta ponnistava nuori tavoitella unelmiaan koulutuksen kautta, [Ben Zyskowiecin välihuuto] mutta luulisi, että talouden puolta pitäväksi freimautuva hallitus olisi kiinnostunut siitä, miten käy, jos meillä ei ole tulevaisuudessa osaavaa työvoimaa. Silloin ei ole firmoja, silloin ei

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

ole investointeja, silloin ei ole sitä tulevaisuuden hyvinvointivaltiota, joka sitten alkaisi panostamaan siihen koulutukseen. Kysynkin arvon hallitukselta: Mikä on viestinne niille opiskelijoille, joilta me saamme nyt jatkuvasti viestejä, jotka ovat huolissaan siitä, onko heillä enää varaa tai voimavaroja jatkaa opintojaan? [Puhemies koputtaa] Mikä on viestinne näille nuorille ja opiskelijoille? [Ben Zyskiewicz: Höpö höpö! Mitenköhän meidän sukupolvi opiskeli?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.53 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äsken totesin, että tämä hallitus panostaa perusopetukseen ja me panostamme varhaiskasvatukseen. Se on tosi, tosi tärkeätä. Me tiedämme kaikki, että ne varhaiset vuodet ovat ehkä niitä tärkeimpiä, ja sen takia on ollut tosi tärkeätä, että pidetään siitä kiinni, että näistä ei leikata. Ja näin hallitus toimii.

Me panostamme perusopetukseen, me panostamme myös lukiokoulutukseen. Ammatillisesta koulutuksesta me viedään sata miljoonaa pois — siellä on edelleen yli kaksi miljardia, tänä päivänä, tänä vuonna tehdään panostuksia ammatilliseen koulutukseen 2 miljardia 163 miljoonaa euroa. Elikkä tämän leikkauksen jälkeen sinne jää vielä runsaat kaksi miljardia. Tästä osiosta, mistä nyt leikataan, leikkauksia ei suunnata niihin opiskelijoihin, joilla ei ole tutkintoa entisestään, elikkä nuoret ovat turvassa näiltä leikkauksilta.

Tästä, miten se tehdään, me ohjeistetaan meidän ammatillisia oppilaitoksia. Tästä tulee ohjeistuksia opetus- ja kulttuuriministeriöstä. [Puhemies koputtaa] Kyllä me pystymme siihenkin saamaan sellaista ohjausta, että tässä tavoitteessa onnistumme.

2.8. Suullinen kysymys koulutukseen kohdistuvista leikkauksista (Veronika Honkasalo vas)

Suullinen kysymys SKT 76/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Vasemmiston ilmoittama kysymys liittyy tähän samaan aihepiiriin. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.55 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Hallitus, teistä jokainen lupasi ennen vaaleja, että koulutus, koko koulutuskenttä, on erityissuojeluksessa. Nuorten luottamus politiikkaan on jo lähtökohtaisesti hyvin hataralla pohjalla, mutta nyt te olette tehneet massiivisen koulutuspetoksen.

Politiikastanne kärsivät korostetusti nuoret. Olette leikanneet muun muassa opintotuesta, opiskelijoiden asumistuesta, kuntoutusrahasta, nuorisotyöstä, ja riihessä sama linja jatkui. Nyt romutatte myös maksuttoman toisen asteen, ja monet nuoret ja heidän vanhempansa ovat syystä hyvin hädissään, mutta vielä mitä? Iskette päälle vielä sadan miljoonan leikkauksen ammatilliseen koulutukseen.

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

Arvoisa vastuuministeri Henriksson, eikö teitä hävetä? Miten ihmeessä te ajattelitte, että voitte viedä läpi sadan miljoonan leikkauksen ammatilliseen koulutukseen niin, että oppivelvolliset säästyvät? Miten aiotte tehdä tämän konkreettisesti? [Sanna Antikainen: Juuri äsken hän kertoi, kannattaisi kuunnella!] Se on yleiskatteellista rahoitusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.56 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äsken yritin tässä kertoa, että ammatilliseen koulutukseen me panostamme yli kaksi miljardia euroa.

Tänä päivänä kolmasosa ammatillisen opiskelijoista on niitä oppivelvollisia. Heitä me tullaan suojelemaan. [Vasemmalta: Miten?] — No, löydämme kyllä ratkaisut. Tämä esityshän on myös sellainen, että meidän virkamiehet sitä ovat pohtineet. Ei tässä olla keksimässä sellaista, mikä ei olisi mahdollista.

Tässä on varmasti hyvä nyt muistaa, että kaksi kolmasosaa heistä, jotka käyvät ammatillisessa koulutuksessa, on aikuisia — kaksi kolmasosaa — ja suurimmalla osalla heistä on jo aikaisempi tutkinto taskussaan. 12 prosenttia on korkeakoulutettuja, jotka saavat täydennyskoulutuksensa myös ammatillisen koulutuksen piirissä. Tätä me halutaan nyt katsoa, ja tätä me halutaan tehostaa. [Puhemies koputtaa]

Kyllä me tästä selviämme, ja tässä vaikeassa tilanteessa meidän on syytä katsoa nyt jo kaista toiminta-alaa niin, [Puhemies koputtaa] että me tehdään vaikuttavia asioita ja saadaa tulosta aikaiseksi. [Ben Zyskowitz: Mistään ei saa säästää, mutta rahaa on!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri Henriksson. — Lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen, edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

16.58 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kehysriihimateriaali saapui, niin ajattelin, että nyt on käynyt hallituksella kämmi. Nimittäin se toisen asteen maksuton materiaali rajattiin vain 18 ikävuoteen asti.

Miten ajattelette toteuttaa sen, että abiturienteilta kerätään tietokoneet pois, katkaistaan lisenssit juuri siinä kohtaa, kun pitäisi opiskella ylioppilaskirjoituksiin? Hirveä byrokratia sinne kouluihin — eikö juuri siitä pitänyt karsia, tämmöisestä turhasta hallinnosta? Sama koskee ammatillista koulutusta. [Sinuhe Wallinheimo: Hoidetaan!] Materiaalit pitäisi viimeisenä opintovuonna kerätä pois, tai jos olet sattunut kertaamaan opintoja jossakin peruskouluvaiheessa tai olet mahdollisesti aloittanut koulun vuoden myöhässä, niin sitten sinä maksat niistä opinnoista pari vuotta. Vai onko kuitenkin ajatus, että kunnat sitten viime kädessä kompensoivat tämän, ja silloin se leikkaus osuukin sinne varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen, joihin te olette luvanneet olla koskematta? [Puhemies koputtaa — Ben Zyskowitz: Miten neljä vuotta sitten pystyttiin opiskelemaan toisella asteella?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.59 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Riihessä päätettiin lyhentää oppimateriaalien maksuttomuutta sen vuoden loppuun, jolloin opiskelija täyttää 18 vuotta — eli sen vuoden loppuun, kun opiskelija täyttää 18 vuotta. Nyt tänä päivänä maksuttomuus päättyy sinä vuonna, jolloin opiskelija on täyttänyt

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

20. Voidaan todeta, että tämä on, joo, se on säästötoimenpide. [Ben Zyskowicz: Totta kai, totta kai!] Se on rehellistä sanoa, että se on säästötoimenpide. Ja tässä on varmasti nyt syytä myös katsoa asiaa niin, että eihän tässä ole tarkoitus viedä keneltäkään tietokonetta pois kesken ylioppilaskirjoitusten. Ei ole tarkoitus tehdä näin. [Ben Zyskowicz: Eikä viedä!]

Tämäkin asia menee nyt valmisteluun, ja muutos ei missään nimessä tule pakottamaan koulutuksen järjestäjiä keräämään näitä tietokoneita kesken tutkinnon suorittamisen, [Aino-Kaisa Pekosen välihuuto] ja se on aivan selvä asia. — Kiitos. [Aino-Kaisa Pekonen: Kunnat maksavat! — Ben Zyskowicz: Eikä edes katkaista sähköä siitä tietokoneesta kesken kirjoitusten!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.9. Suullinen kysymys työpaikkojen ja työntekijöiden kohtaanto-ongelmasta (Sari Tanus kd)

Suullinen kysymys SKT 77/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysyjä. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.00 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Suomen taloudellinen tilanne on erittäin vakava, on pakko tehdä näitä ikäviä sopeutustoimenpiteitä. Se pitäisi oppositionkin riveissä ja myös laajalti yhteiskunnassa ymmärtää. Lisäksi Euroopassa kahden kivenheiton päässä on sota. Siitä meillä Suomenkin historiassa on ikävää kokemusta.

Vuosien ajan olemme Suomessa tottuneet hyvinvointiin ja lisääntyviin helpotuksiin. Nyt tilanne on toinen. Nyt lisääntyvää taakkaa joudutaan kantamaan, selviytymisen keinoja joudutaan etsimään joka sektorilla, jokaisen toimesta. Kovalla työllä ja yrittämisellä, yhteistyöllä on ennenkin vaikeista ajoista menty läpi. Meillä on kuitenkin suuri määrä työntekijää odottavia avoimia työpaikkoja ja toisaalta iso joukko työtä tarvitsevia kansalaisia. Kysyisinkin asianosaiselta ministeriltä: miten hallitus edesauttaa, että jokainen työtä tarvitseva pääsee työhön ja avoin työpaikka löytää työntekijän?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

17.01 **Työministeri Arto Satonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyjä on kyllä täysin oikeassa siinä, että tämä kohtaanto-ongelma on meillä todella huomattava, koska vaikka karkeasti ottaen meillä on työttömiä työnhakijoita noin kolme kertaa enemmän kuin avoimia työpaikkoja, avoimia työpaikkojakin on kuitenkin huomattava määrä, lähes satatuhatta. Kun ne paikat eivät kohtaa, niin silloin meillä on samaan aikaan sekä työttömyyttä että työvoimapulaa. Erityisesti tätä työvoimapulaa on sote-alalla.

Sitten tässä on vielä lisäksi sellainen haaste, että tämä ei ole enää pelkästään alueellinen kysymys. Aikaisemmin ehkä ajateltiin, että meidän työttömät ovat tuolla Itä- ja Pohjois-Suomessa ja työpaikat pääkaupunkiseudulla, mutta tällä hetkellä meillä on eniten avoimia työpaikkoja pääkaupunkiseudulla ja myöskin työttömiä enemmän pääkaupunkiseudulla.

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

TE-palveluiden uudistaminen ja myös se, että työttömyyskassat tulevat mukaan tähän työnvälitykseen, on yksi keskeinen keino, mutta ei suinkaan ainoa. Totta kai myös näillä työelämäuudistuksilla pyritään siihen, että saadaan tätä kohtaanto-ongelmaa pienemmäksi.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Siirrytään päiväjärjestyksen muihin asioihin.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle kalastuksesta Tenojoen vesistöissä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen liitteessä olevan kalastussäännön korvaamisesta uudella kalastussäännöllä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi kalastuksesta Tenojoen vesistöissä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 9/2024 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 3/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 3/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Edustaja Simula, olkaa hyvä. [Hälinää] — Pyytäisin edustajia taas siirtämään muut keskustelut salin ulkopuolelle.

Keskustelu

17.03 Jenna Simula ps (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunta on käsitellyt tämän hallituksen esityksen koskien kalastusta Tenojoella. Esittelen lyhyesti valiokunnan mietinnön, joka oli yksimielinen ja sisältää myös kaksi lausumaa.

Keskeinen tavoite Norjan kanssa tehdyssä sopimuksessa on Tenojoen vesistön heikentyneiden lohikantojen elvyttäminen, mutta sopimus itsessään ei ole täysin ongelmaton. Lohienkalastus oli kielletty Tenolla vuosien 2021 ja 2023 välisen ajan ensin valtioneuvoston asetuksella ja sitten määräaikaikaisilla laeilla. Näillä kielloilla ja kalastuksen rajoittamisella on ollut myönteinen vaikutus Tenojoen lohikantoihin seurantaraporttien perusteella. Tässä uudessa sopimuksessa lohikantojen tilaa arvioitaisiin ja kalastusta sallittaisiin portaittain. Mikäli kanta elpyy odotetusti, ensimmäisessä vaiheessa lohenkalastus sallittaisiin paikkakunnalla asuville, seuraavaksi ulkopaikkakuntalaisille kalastusoikeuden haltijoille ja kalakantojen vahvistuessa lopulta myös matkailijoille. Suomen ja Norjan välinen kalastussopimus ja sen sisältämä kalastussääntö on määräaikaikainen, ja voimassa oleva sopimus päättyy ensi kuussa. Siksi uusi kalastussopimus pitää siis saada voimaan, jotta maat yhdessä huolehtivat kalakannoista ja venekalastus mahdollistuu valtakunnanrajasta riippumatta. Maa- ja metsätalousvaliokunnan mielestä Norjalle olisi tullut esittää tiukempia vaatimuksia lo-

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

hen rannikkokalastuksen ja kalankasvatuksen sääntelyyn liittyen, koska kyseessä on kahden valtion välinen rajajoki ja siinä elävän luonnonvaran hyödyntäminen.

Valiokunta kiinnitti huomiota mietinnössään erityisesti omaisuudensuojaan ja toisaalta paikallisyhteisön ja saamelaisten tilanteeseen. Kalastuskiellolla Tenojoella on ollut huomattavia negatiivisia vaikutuksia paikallisyhteisön kokonaisvaltaiseen elämään ja kulttuurin harjoittamiseen. Perustuslakivaliokunta on maa- ja metsätalousvaliokunnalle antamassaan lausunnossa käsitellyt laajasti vesialueen omistusoikeuteen sisältyvän kalastusoikeuden nauttimaa omaisuudensuojaa ja kalastusoikeuden haltijoihin kohdistuvia rajoituksia. Lausunnossaan perustuslakivaliokunta totesi myös, että muualla asuvien kalastusoikeuden haltijoiden omaisuudensuojan kannalta tilannetta ei voida pitää kokonaan ongelmattomana.

Arvoisa puhemies! Kuten alussa totesin, kalastussääntö on maa- ja metsätalousvaliokunnankin mukaan monelta osin ongelmallinen. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää perustuslakivaliokunnan tavoin tärkeänä, että uuden kalastussäännön vaikutuksia seurataan tarkasti ja mahdollisiin epäkohtiin puututaan joko muuttamalla voimaansaattamislakia tai tarvittaessa käynnistämällä neuvottelut Norjan kanssa kalastussäännön muuttamisesta. Teimme myös valiokuntana ministeriön vastinekuulemisen pohjalta yksityiskohtaisempia muutoksia hallituksen esitykseen, jotta lopputulos olisi hieman kohtuullisempi.

Valiokunta ehdottaa lausumiksi, että kalastuksen rajoitustoimenpiteitä ylläpidetään vain siinä määrin kuin on välttämätöntä lohikantojen toipumisen näkökulmasta, ja että valtioneuvosto teettää riippumattoman selvityksen Tenojoen kalastuksen toteuttamisesta siten, että se voidaan järjestää omaisuudensuojaa ja muita perusoikeuksia mahdollisimman vähän rajoittavalla tavalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä.

17.07 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin totean, että tämä asia ei ole suinkaan uusi ja tämä hallitus on saanut tämän ikään kuin perintönä. Täytyy ministeri Essayah’inkin ikään kuin puolustukseksi todeta, että hän on joutunut tämän viemään ikään kuin jatkona, koska tämä neuvottelu on Norjan kanssa jo aika pitkälle neuvotteluvaltuuskunnan toimesta viety ja nyt sitten eduskunnassa tämä kieltämättä hieman vaikeaselkoinen, monimutkainen kalastussääntö, kalastussopimus ja voimaansaattamislaki on hyväksytty.

En aio käydä yksityiskohtia läpi, mutta itse asiassa olen hyvin kiitollinen siitä, että tähän löytyi sopu ja valiokunta pystyi tämän hyväksymään, vaikka täällä on aikamoisia ongelmia senkin takia, että moni lausunnonantaja totesi, että tämä laki pitäisi eduskunnassa hyväksyä vaikeutetussa säätämisyjärjestyksessä, joka tarkoittaa sitä, että kahden kolmasosan pitäisi kannattaa tätä. Tämä sinänsä kertoo siitä, että täällä on aika paljon ongelmia. Minun tarkoitukseni ei suinkaan ole, eikä koko aikana ole ollut, sanoa, kuka nyt sitten pitäisi päästää lohta kalastamaan — lohi on tässä itse asiassa sivujuonne.

Suomalaisen lainsäädännön ja oikeusjärjestelmän mukaan vesialueen omistaja vastaa kalastuksen järjestämisestä. Aivan sama koskee metsästyistä — maa-alueen omistaja vastaa metsästyksen järjestämisestä. Kun valtio tässä tilanteessa lähtee järjestämään kalastusta myös yksityisille vesialueille, niin se väistämättä johtaa ristiriitaan. Sen jälkeen on aika vaikeaa yhdistää näitä saamelaisten 17.3 §:n oikeuksia omaisuudensuojaan sitä ja sen ydintä rikkomatta, puhumattakaan paikallisten oikeuksista, jotka ovat ikään kuin tavan tai

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

jonkun muun syyn takia, kulttuurin takia, muodostuneet sellaisiksi, että ne voidaan kalastuksen suhteen ja kalastuksen luvan suhteen rinnastaa omaisuudensuojaan. Silloin tästä kokonaisuudesta tulee erittäin vaikea hallita.

Kaikessa julkisessa toiminnassa on viranomaisten noudatettava tarkoin lakia, ja itse asiassa koko tällä valtiosopimuksella, kalastussäännöllä ja voimaansaattamislailalla ei ole juridista selkänajaa. Sitten se menee tulkintaan, ja silloin kun lähdetään tulkintaan... Omaisuudensuojan ydin, omaisuuden arvo, on tässä tapauksessa itse asiassa kiinni täydellisesti lohenkalastukseen liittyvistä luvista, jotka kiinteistön osakkuusluku määrittelee. Näin olen monessa kohti joudutaan tekemään sitten tulkintaa ja sopimusta. Sitten sopimuksissa, missä neuvotteluvaltuuskunta on käyttänyt omaa harkintavaltaa, on jonkun toisen omaisuus ollut siinä ikään kuin siirreltävänä elementtinä.

Sen takia minun mielestäni on erinomainen juttu, että valiokunta ministerin myötävaikutuksella on päätyntä siihen, että tehdään puolueeton oikeudellinen arvio kalastuksen järjestämisestä Tenolla. Minun näkemykseni mukaan se on ainut oikeudenmukainen ja ikään kuin hyväksyttävä keino. Tilanne, jossa eri kansanryhmät ikään kuin huutoäänestyksellä vaativat itselleen enemmän kalastusoikeuksia, on täysin kestämaton sekä eduskunnan arvovallan että yleisen lain kunnioituksen kautta. On nimittäin olemassa iso vaara, että jos tämä talo ei pysty ratkaisemaan tätä pitkäaikaista ongelmaa liittyen lohenkalastukseen Tenojokilaaksossa, niin mikä tahansa laki tästä eduskunnasta tulee, jos sillä ei ole juridista selkänajaa, se ei saavuta hyväksyntää minkään kansanosan piirissä, tapahtuu mitä tahansa.

Itse asiassa, niin kuin totesin, tämä ei ole lohenkalastuskysymys, vaan tämä on maa- ja metsäministeriön, saamelaiskysymyksen ja paikallisten oikeuksiin liittyvä kysymys, joka täytyy ratkaista sillä tavalla, että erotuomarina toimii Suomen eduskunta. Sen takia todella olen iloinen ja kiitän täällä olevia valiokunnan jäseniä ja valiokunnan puheenjohtajaa ja ministeriä, että me saavutimme ikään kuin yhteisen näkemyksen. Vaikka hyväksymme pitkän hampain tämän lain, jossa on ongelmia, niin siitä huolimatta me katsomme tulevaisuuteen ja lähdemme arvioimaan juridisesti ja puolueettomasti asiaa. Meidän kansanedustajien — uskallan sanoa sen kaikkien puolesta — tavoite on, että me jonain päivänä muodostamme sellaisen kalastussäännön ja -sopimuksen, johon kaikkien on tyytyminen. Se on eri asia, onko joku tyytyväinen, mutta kaikkien on siihen tyytyminen, ja se, joka ratkaisee tämän, on Suomen eduskunta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

17.12 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Tenojoki on Tornionjoen ohella Suomen merkittävin lohijoki ja yksi maailman tärkeimmistä atlantinlohen lisääntymisjoista. Vesistöissä on noin 30 perinnöllisesti erilaistunutta, eri sivujokiin sopeutunutta lohikantaa, ja niistä monet ovat hälyttävässä tilassa. Haasteen lohikantojen suojeluun tuo se, että koko Tenojoen vesistöalueesta noin kaksi kolmasosaa on Norjan puolella. Asia ei siis ole pelkästään meidän suomalaisten tai tämän eduskunnan käsissä.

Nyt hyväksyttävä sopimus on varsin monimutkainen kokonaisuus, jossa joudutaan tasapainottelemaan saamelaiskysymyksen ja lohikantojen turvaamisen välillä. Tämä on pitkän työn tuloksena syntynyt kompromissi, jossa on pyritty huomioimaan myös saamelaiskulttuurin jatkuvuus. Pidän myös arvokkaana sitä, että valiokunnassa pääsimme tästä asiasta yksimielisyyteen.

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

Tenojoen lohen tulevaisuuden kannalta tämä sopimus on äärimmäisen tärkeä. Huolestuttavaa on, että lohikantojen heikentymiseen vaikuttavien merialueen muutosten taustalla on todennäköisesti ilmastonmuutos, mutta tarkka syy ei ole selvillä. Kyttyrälohen runsastuminen saattaa liittyä, ja todennäköisesti liittyy, samaan ilmiöön. Koska ilmastokriisin pysäyttäminen ei tapahdu hetkessä, kalastuksen sääntely on ainoa käyttökelpoinen keino lohikantojen tilaan vaikuttamiseksi. Ennalta varautumisen eli varovaisuusperiaatteen noudattaminen on nyt äärimmäisen tärkeää, koska romahtaneita kalakantoja on hidasta, hankalaa, epävarmaa, jopa mahdotonta elvyttää. Luonnonsuojelun näkökulmasta rajoitukset olisivat voineet olla tiukempiakin.

Arvoisa puhemies! Lohikantojen elvyttäminen ja niiden tilan parantaminen on edellytys sille, että saamelaiskulttuuria ja saamelaisten perinteisiä elinkeinoja voidaan harjoittaa myös tulevaisuudessa. Korostankin vielä lopuksi, että saamelaiskulttuurin suojaaminen on tärkeä osa kyseistä kalastussäännöstä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kinnari, olkaa hyvä.

17.14 Teemu Kinnari kok: Arvoisa puhemies! Tässä on kuultu jo hyviä puheita, ja kuten tuossa kuvailtiin, maa- ja metsätalousvaliokunnassa tätä asiaa on käsitelty.

Mitä Tenoon tulee, niin Tenoon liittyy tietysti valtavan pitkät perinteet. Kalaturismi on alkanut siellä 60—70-luvulla. Mutta kun mennään näihin sopimusteknisiin asioihin, niin siitä on pitkä historia Norjan kanssa. Ensimmäinen sopimus on tehty vuonna 1873, ja sen jälkeen on paljon tapahtunut. Tietysti itse kalaston kannalta ovat olleet valitettavia nämä viimeiset käänteet, miten atlantinlohi on vähentynyt ja samaan aikaan kyttyrälohi lisääntynyt. Nämä asiat ovat tietysti keskeinen osa tätä kalasto-ongelmaa.

Mutta sitten kun tullaan tähän itse kalastuksen järjestämiseen ja tähän sopimukseen Norjan kanssa ja itse kalastuksen järjestämiseen, niin tästä me saatiin erinomaisen hyvät kuulemiset valiokunnassa, kuultiin kaikkia tahoja ja toimijoita ja vallitsi melkoinen yleinen tyytymättömyys. Perustuslakivaliokunnan lausunnon kautta me muodostimme sitten tämän maa- ja metsätalousvaliokunnan kannan, ja se on loistavaa, että me saatiin siihen yksimielinen näkemys ja ennen kaikkea niin, että ne kaksi lausumaa, jotka tähän sisältyvät, on hyvin harkittu. Nimenomaan korostan vielä sitä lausumakohtaa 2, jossa valiokunta lausuu, että eduskunta edellyttää valtioneuvoston teettämää riippumatonta tutkimusta tämän kalastuksen järjestämisestä siten, että se toteutetaan omaisuudensuojaa ja muita perusoikeuksia mahdollisimman vähän rajoittavalla tavalla ja lohikantojen tila huomioiden. Tämä on itse asiassa ihan keskeinen asia tässä kokonaisuudessa.

Kiitos valiokunnalle tästä hyvästä yhteistyöstä, että saatiin tästä asiasta yksimielinen lausunto. Asia on tärkeä. Näillä toimenpiteillä tietysti hyväksytään nyt laki, mutta sitten näillä jatkotoimenpiteillä varmistetaan myös nämä asiat, joihin myös perustuslakivaliokunta otti omassa lausunnossaan kantaa, että myös ne tulee tarkasteltua. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, edustaja Junnila on poissa. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.17 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä Tenojoen kalastus on varmaan sellainen ikuisuuskysymys, että jos jonain päivänä tästä saadaan syntymään sellainen valiokunnan mietintö, joka tyydyttää kaikkia osapuolia, niin veikkaan, että sitä joutuu

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

vielä muutaman vaalikauden odottamaan. Toivon ainakin nuoremmille edustajille, jotka täällä nyt istuvat, sitkeyttä ja uskoa parempaan huomiseen. Nimittäin tämä Tenojoen kalastushan on siitä ongelmallinen asia, että kaksi kolmasosaa, suurin piirtein, joen pituudesta on Norjan puolella, ja Norja hallitsee tätä asiaa sataprosenttisesti. Jos Suomi ei tee kalastussopimusta, niin Norja toimii sitten niin kuin toimii. Siihen on tyytyminen, että tässä asiassa me toimimme tässä viitekehyksessä.

Ja aivan kuten edustaja Eestilä erinomaisessa puheenvuorossaan äsken sanoi tästä omaisuudensuoja-asiasta ja kalastusoikeuksista, niin samaa olen minäkin ihmetellyt. Metsähallitus on ominut näiden lupien kauppaamisen. Tässä mietinnössä näkyvän prosenttiluvun mukaan Metsähallitus omistaa kalastusoikeuksista kymmenen prosenttia, ja jos hallitsee kokonaista hommaa kymmenellä prosentilla, niin hieman ihmettelen tätä tulkintaa, sitä, miksi tällainen on mahdollista. Sama muuten näkyy, tämä Metsähallituksen käyttäytyminen, valtion käyttäytyminen, luonnonsuojeluasioissa muuallakin Suomessa. Valtio käyttäytyy eri asioissa kuin isäntä kuunaan ja määrää asioissa, jotka sille eivät kuulu. Toivoisin, että tässä asiassa tulevana vuosina perustuslakivaliokunta edelleen terästyy, kuten se tähänkin mietintöön liittyvässä lausunnossa on hieman terästytynyt ja on selkeytetty tätä omaisuudensuojaan liittyvää ongelmaa ja myös kalastusoikeuksia.

On itsestäänselvää, että saamelaisilla on alkuperäiskansana oikeus harjoittaa perinteitensä mukaista kalastusta Tenojoessa ja elää sitä elämää, mikä saamelaisille tyypillistä on. Siitä ei ole yhtään epäilystä. Se on fakta, ja se tulee olemaan tulevaisuudessakin. Sama koskee Tenojokilaaksossa asuvien ihmisten oikeuksia. Mutta sitten tulee tietenkin omaisuudensuoja elikkä osakaskuntien ja niiden ihmisten omistusoikeudet, jotka ovat maanomistajia, joilla on sitten omistuksensa mukaan tullut oikeus tähän Tenojoen kalastukseen saatavaan oikeuteen kalastaa siinä joessa ja sitten viettää tällä keinoin esimerkiksi vapaa-aikaa. Toivoisin, että tulevana vuosina tähän kiinnitettäisiin yhä enemmän huomiota ja saataisiin tämä kalastussopimus syntymään sillä tavalla, että tähän omaisuudensuojaan ja yleensä kalastusoikeuksiin liittyvät asiat olisivat selkeitä.

Yksi lukunsa on sitten tietysti muualla asuvat henkilöt, joilla on joitakin oikeuksia näihin kalastusoikeuksiin. Ne ovat tietysti hieman vaikeampia sen takia, että mihin vedetään se raja, miten paljon heillä on oikeus kalastaa ja kenellä ei ole oikeutta kalastaa.

Ongelmaksi on muodostunut myös se, että kalakannathan ovat supistuneet todella rajusti, ja nyt näillä supistavilla toimenpiteillä, mihin tässäkin mietinnössä on viitattu, suojataan sitä alkuperäistä lohikantaa, mikä on maailman mittakaavassa aivan ainutlaatuinen. On ymmärrettävää, että siihen kalastusoikeuteen suhtaudutaan hyvin pidättyvästi, jotta saataisiin ne lohikannat elpymään. Mutta kun katselee sitten esimerkiksi tuonne Norjan puolelle, millaisia kalastusmuotoja he siellä käyttävät, niin kyllä sen jälkeen, kun ruvetaan isolla verkkomäärällä kalastamaan siellä suistoalueella, alueella, missä Tenojoki laskee Pohjoiseen jäämereen, jokaisen on helppo ymmärtää, että siltä alueelta Tenojoelle kutemaan nousevan lohen määrä pienenee.

Toivottavasti tässä jonain päivänä päästäisiin sellaiseen ratkaisuun, joka tyydyttää näitä alkuperäiskansojen oikeuksia vielä paremmin tai vähintään yhtä hyvin kuin nyt, mutta turvattaisiin samalla tämän ainutlaatuisen luontokappaleen säilyminen siellä joessa elinvoimaisena, ja sitten samalla turvattaisiin myös näiden maanomistajien oikeudet — siellä on totta kai muitakin oikeuksia, mutta turvattaisiin maanomistajienkin oikeuksien toteutuminen. Olen viime aikoina erittäin huolestuneena seurannut tätä nykyistä maailmanmenoa, jossa tuntuu, että alkavat esimerkiksi meidän metsätkin — jos, arvoisa puhemies, pieni rin-

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

nastus sallitaan — kuulua Euroopan unionin oikeuden piiriin, vaikka sitä eivät millään lailla tee. Kaikki on kiinni tästä salista, millaisia päätöksiä täällä tehdään. Ja pitkään perustuslakivaliokunnan jäsenenä istuneena tiedän myös, että siellä pitää tehdä hyviä, vahvoja linjauksia, koska se vaikuttaa sitten näiden mietintöjen laatuun. Uskon, että tässä onnistutaan, mutta se vaatii kovaa työtä ja selvää linjaa, miten asiassa toimitaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

17.22 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! On tärkeää, että kalastussopimus Norjan kanssa saadaan käytäntöön, sillä sekin tila olisi katastrofaalinen, että Norja olisi sopimuksettomassa tilassa ja tekisi esimerkiksi muutoksia kuitenkin siihen rajoitustoimintaan, mitä se siellä jokisuussa tekee tällä hetkellä. Meillä on ylipäänsäkin se ongelma, että välillä tuntuu Suomen näkökulmasta, että ei ole kohtuullista se, että Norjan puolella kalastetaan niin paljon tätä meille tärkeää lohta, joka kuitenkin siellä latvoilla kutee.

Tämä asia on erittäin vaikea sen takia, että tässä on niin monia erilaisia näkökulmia ja oikeuksia, jotka ovat vähän ristiriidassa keskenään. Ensinnäkin se on tietysti ongelma, että valtio, joka omistaa vain kymmenen prosenttia, myy ikään kuin toisten omistamia kalastusoikeuksia ja järjestää sen kalastuksen alueilla, jotka eivät faktisesti ole valtion omistuksessa. Mutta yhtä lailla ikiaikaisiksi oikeuksiksi pystytään katsomaan saamelaisten oikeudet, jotka kokevat, että kun he ovat ensin sillä alueella olleet ja saaneet kalastaa, niin heidän pitää kulttuuriperimäänsä pystyä noudattamaan. Kyse ei ole vain pelkästään saamelaisten vaan muidenkin luonnonvarataloudesta eläneiden paikallisten oikeuksista, ja kun niitä on aika vaikea erottaa toisistaan, niin siihen joukkoon tulevat silloin sitten paikallisten oikeudet.

Mielestäni tässä kokonaisuudessa onnistuttiin oikein hyvin, ja kun tärkeintä on kuitenkin, että saisimme yhdessä suojeltua sitä uhanalaista lohta, joka ei hoitotavoitteita ole saavuttanut monessakaan osassa tätä jokea, niin tämä mietintö on mielestäni oikein hyvä.

Kuitenkin on tärkeää, että tulevaisuuden kannalta lausuimme yhteiset lausumat, jotka tässä ovat tulleetkin jo ilmi, mutta ihan kertaan ne: ”...että Valtioneuvosto seuraa tarkasti Tenon lohikantojen tilaa ja että voimakkaita, niin saamelaisten oikeuksien kuin omaisuudensuojan kannalta ongelmallisia kalastuksen rajoitustoimenpiteitä ylläpidetään vain siinä määrin kuin on välttämätöntä lohikantojen toipumisen näkökulmasta.” Ja: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto teettää riippumattoman juridisen selvityksen siitä, miten Tenon kalastus voidaan järjestää omaisuudensuojaa ja muita perusoikeuksia mahdollisimman vähän rajoittavalla tavalla.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kangas, olkaa hyvä.

17.25 Antti Kangas ps: Arvoisa herra puhemies! Kuten valiokunnan puheenjohtaja Simula totesi, esitys sisältää lukuisia ongelmia. Myös perustuslakivaliokunta näki tämän esityksen monelta osin ongelmallisena. Kuitenkin näistä ongelmista huolimatta tämä on oleellinen ja pakollinen parannus nykytilaan, missä sopimus päättyisi sopimuksettomaan tilaan lähiaikoina. Maa- ja metsätalousvaliokunta edellyttää välittömiä toimia sen eteen, että asiasta käynnistetään valtioneuvoston toimesta puolueeton selvitys näiden ongelmien ymmärtämiseksi ja ratkaisemiseksi.

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

Tämän ongelman taustalla on ollut historiallinen väärinymmärrys, missä kalastusoi-
keuksien on kuviteltu kuuluvan Suomen valtiolle, vaikka oikeudet ovat tosiasiallisesti ol-
leet pääasiassa alueen maanomistajien. Omaisuudensuoja on keskeinen osa perusoikeuk-
sia Suomessa, ja nyt nämä perusoikeudet eivät toteudu suomalaisen oikeuskäytännön mu-
kaisesti Tenojoen alueella.

Tämän lain ongelmat tuntuvat keskustelussa keskittyvän loheen, mutta itse lohihan on
vain sivujuonne koko keskustelussa. Tenolla kalastetaan paljon muutakin, ja siellä on
myös muuta elinkeinotoimintaa. Keskeinen osa ongelman ratkaisua on dialogi Norjan
kanssa rajajoen osalta. Tarvitsemme vahvan yhteisymmärryksen asian hoitamiseen jatkos-
sa. Norjan rannikkokalastus ja kalankasvatus vaikuttavat Tenon lohikantoihin äärettömän
keskeisesti.

Arvoisa puhemies! Keskeisin osa on Suomen perusoikeudet ja niiden noudattaminen, ei
mikään muu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.27 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tenon asia on tosiaan kokoaan suu-
rempi. Niin kuin keskustelussa on käynyt hyvin ilmi, Teno on yksi tärkeimpiä Pohjois-At-
lantin lohijokia, ja Tenon poikastuotanto on koko Atlantin lohikannan kannalta keskeinen.
Ja tässä mielessä olen tietysti erittäin otettu siitä, että eduskunta myös haluaa näin laajasti
keskustella tästä tärkeästä kysymyksestä, joka on tietysti erityisen spesifi Lapin maakun-
nalle ja kaikkein pohjoisimmalle Lapille. Näin Lapin vaalipiiristä valittuna kansanedusta-
jana olen todella kiitollinen myös kollegoille siitä, että näin antaumuksella paneudutaan tä-
hän kysymykseen, joka todella on kokoaan suurempi.

Arvoisa puhemies! Ehkä vielä näin tämmöiseksi tausta-ajatukseksi haluaisin esittää
myös sen, että lohi on kalojen kuningas. Lohen hyvinvointi kertoo monella tavalla siitä,
miten kestävä kehitys ylipäättään saavutetaan, ja tässä mielessä lohikantojen vahva tila ja
lohikantojen positiivisen kehityksen turvaaminen ovat tietysti myös hyvä mittari siitä, mi-
ten ylipäättään yhteiskunnat sitten kestävä kehityksen tavoitteita ovat uskottavasti saavut-
tamassa.

Mutta tosiaan, arvoisa puhemies, olemme sen tosiasian edessä, että tämä valtiosopimus
on tehtävä, ja riippumatta tietysti siitä kritiikistä, mitä itse tätä prosessia kohtaan on esitet-
ty, sopimus on nyt tämä, ja maa- ja metsätalousvaliokunta on tehnyt erittäin ansiokasta työ-
tä mietinnön laadinnassa. Tässä on käytetty todella hyviä, tulevaisuuteen luotaavia pu-
heenvuoroja myös niistä erilaisista juridisista näkökulmista, mitä tähän kysymykseen liit-
tyy, ja niitä on varmasti tulevaisuudessa tärkeää edistää, niiden oikeushyveiden saavutta-
mista, mitä keskustelussa on korostettu. Mutta nyt tosiaan eduskunta tämän hyväksynee
yksimielisen maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön pohjalta yksimielisesti.

Mutta, arvoisa puhemies, kuitenkin pari näkökulmaa, joita haluan vielä korostaa.

Eli jatkona tuohon lohikannan suojeluun: tosiaan, paitsi että Suomen tulee tulevaisuu-
dessa pystyä asettamaan voimakkaampi paine Norjalle rajoittaa sitä merialueella ja joki-
suulla tapahtuvaa pyyntiä, jotta se kutuvaellukselle nouseminen pystytään Tenon ja Tenon
sivujokien lohelle turvaamaan, on tärkeää myös hieman laaja-alaisemmin miettiä sitten eri-
laisia kalastukseen ja metsästyksen liittyviä käytäntöjä siellä jokivarressa, niin että kai-
ken kaikkiaan siinä kyseisessä ekolokerossa sitten lohen lisääntymiselle on mahdollisim-
man hyvät olosuhteet.

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

Ja vielä, arvoisa puhemies, aivan lopuksi — kun aika näyttää juoksevan tiimalasissa — se, että tunnistamme ja tunnustamme Tenon merkityksen Utsjoelle ja kaikkein pohjoisimman Lapin ihmisille. Se on sen alueen tehdas tai teatteri tai korkeakoulu. Teno on se, joka on tuonut elinvoiman alueelle, ja se, että Tenolla käytännössä pyynti on näin rajoitettua, [Puhemies koputtaa] on valtava isku, ja tämä meidän, koko eduskunnan, on tärkeää tunnistaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

17.30 Sara Seppänen ps: Arvoisa herra puhemies! Upean Tenon ja sen lohen tilanne ansaitsee keskustelun tässä salissa. Tilanne on erittäin huolestuttava, kuten olemme kuulleet tässä useammissa puheenvuoroissa. Kiitos ensinnäkin maa- ja metsätalousvaliokunnalle tästä hyvästä mietinnöstä. On todella tärkeää, että siellä on otettu kantaa muun muassa tähän omaisuudensuojaan ja että käynnistetään tällainen riippumaton selvitys asiasta.

Kalastussäännön keskeisenä tavoitteena on tietenkin lisätä kutemaan pääsevien emokalojen määrää, jotta lohikantojen elpyminen saataisiin käynnistymään. Lohenkalastuksen avaamisessa tavoitteena on etsiä vähiten haittaavia vaihtoehtoja kalastuskauden sisällä, jotta kalastusta voidaan avata mahdollisimman pian, kun lohikantojen tila sen sallii. On kuitenkin niin, että nämä rajoitukset joella ovat jatkuneet jo useamman kesän ajan eivätkä ne selvästi ole toivotulla tavalla tuottaneet lohikannan elpymistä. Ymmärrän, että näissä rajajokitilanteissa on erityisen haastavaa sopia toimista lohen palauttamiseksi. Olisikin tärkeää selvittää juurta jaksen nämä syyt siihen, että lohi ei selviä kutemaan Tenojokeen.

No, yksi syy, mistä tutkijat ovat yksimielisiä, on se, että Norjan kalankasvattamoiden rooli tässä on merkittävä. Kassikasvattamoista leviää lohitäi, joka vaikuttaa erityisesti lohenpoikasiin. Näissä kassikasvattamoissa lohia ruokitaan antibiooteilla, mikä nopeuttaa lohen kasvua, ja luonnonlohen poikaset eivät taas kestä näitä antibiootteja. Suurin osa kuolee niihin. Luonnonlohen poikaset ovat ensimmäisen vuoden rannikolla, missä ovat myös nämä kasvattamot. Lisäksi villilohi lisääntyy näiden kassilohien kanssa, ja nämä poikaset taas eivät ole selviytymiskykyisiä, ja siitä voimme päätellä, että villilohen tilanne heikentyy entisestään. On erittäin valitettavaa ja surullista, että myös kalastusperinteet Tenojoella ovat katoamassa. Toivoisi oikeastaan meille suomalaisille päättäjille lisää rohkeutta neuvotella Norjan kanssa myös näistä lohen selviytymistä vaarantavista tekijöistä.

Lopuksi toivon, että näkisimme pian lohikantojen elpymistä Tenojoella. Se on Lapin kannalta aivan keskeinen lohijoki, ja sen ympärille rakentuu juuri tätä perinteistä kulttuuria, matkailua. Ja ylipäätään Suomessa on tärkeää, että me huolehdimme näistä vapaista lohijoista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

17.33 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Olemme kuulleet useissa puheenvuoroissa hyvin sen, mitä problematiikkaa tähän asiaan kokonaisuudessaan liittyy, kun puhutaan kalastuksesta ja Tenojoen alueesta. Haluan kuitenkin kiittää tässä vaiheessa maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenenä siitä, että tämä haasteellinen asia kyllä avautui aika hyvin meille valiokunnassa. Toki kiitän puheenjohtajaa ja valiokunnan jäseniä mutta erityisesti kokeneempaa edustaja Eestilää, joka omalla paneutumisellaan tähän asiaan kyllä avasi tällaiselle ensimmäisen kauden kansanedustajallekin paremmin tämän asian sy-

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

vyyttä, mistä on kysymys: ei pelkästään lohesta tai kalastuksesta vaan muutenkin juridisesta puolesta ja koko siitä isosta kuvasta. On hyvä, että valiokuntana saimme sitten yksimielisen mietinnön aikaiseksi tästä asiasta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harakka, olkaa hyvä.

17.34 Timo Harakka sd: Hyvä puhemies! Tuon tähän keskusteluun ehkä sellaisen uudemman näkökulman, joka liittyy nimenomaan täsmälleen tähän kalastusmatkailuelinkeinona. Edellinen hallitushan havaitsi näitten kalastusrajoitusten ikävän seurauksen Utsjoen kunnalle ja nimesi sen äkillisen rakennemuutoksen kunnaksi, kun tämä erittäin tärkeä kalastuselinkeino, kalastusturismielinkeino, Utsjoella vaarantui, käytännössä loppui. Monenlaisia ajatuksia ja uusia avauksia oli sitten siihen, millä tavalla voitaisiin houkutellessa ulkomaalaisia näihin upeisiin maisemiin toisilla houkuttimilla. Kuulisin mielelläni Lapin edustajilta, millä tavalla nämä ajatukset ovat edenneet. Silloin ainakin liikenne- ja viestintäministeriöstä kovasti oltiin myönteisiä ajatukselle, että pyöräilyturismi niissä upeissa luonto-olosuhteissa voisi olla Utsjoelle ainakin osittain sellainen uusi mahdollisuus.

Todellakin kalastusmatkailu, virkistyskalastus, on valtavan suuri mahdollisuus Suomen kaltaiselle maalle, josta haetaan paitsi näitä luonnonarvoja myöskin tällaista kestäväää luonnossa toimimista. Siksi olen erityisen ilahtunut siitä, että samalla kun meillä on näitä huolia, joita erittäin huolestuneena kuuntelin edustaja Seppäselältä äsken näistä luonnonkalakannoista, meillä on kuitenkin uusia avauksia.

Tässä hallitusohjelmassa on erinomainen avaus Palokin koskien vapauttamiseksi siellä Savo-Karjalassa. [Marko Kilpi: Kyllä!] Se on ehdottomasti hanke, jonka tulisi edetä mahdollisimman ripeästi. Sehän on myöskin perinteinen kalastusmatkailukohde jo yli sadan vuoden takaa, ja sen — vaikkakin epäilemättä kalliillakin — ennallistamisella voitaisiin saada aikaan juuri niille seuduille erittäin kaivattu ja ehkä jopa ainakin Euroopan mittakaavassa merkittävin virkistyskalastusturismikohde. Nyt on esitetty sitten vastaväitteitä niiden voimaloiden purkamisen järjellisyydestä, mutta on kuitenkin nyt niin, että siinä koskessa tuotetaan vain alle puoli promillea Suomen sähköntuotannosta, noin kahden tuulivoimalan verran, joten täytynee nyt nähdä pitkällä tähtäimellä, että on ehdottoman suuri etu siinä, että me saisimme tästä Palokista hienon kohteen.

Puhemies! Vielä nopeasti loppuun sellainen havainto, että ainakin noissa vanhoissa kuvissa näyttäisi siltä, että saaliina on ollut järvilohia. Järvilohikanta on uhanalainen, ja sen palauttaminen olisi yksi tämän Palokki-hankkeen suuria saavutuksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

17.38 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Viime kaudellahan tätä käynnisteltiin ja harjoituksia tehtiin. Siitä olen kiitollinen, että nykyinen hallitus sitten tämän kalastussäännön ja sopimuksen sai aikaan. Se on tärkeää Tenon kannalta. Ja minusta edustaja Harakka hyvin kuvasi sitä Tenon merkitystä Pohjois-Suomelle ja Lapille: se on myös muuta kuin pelkkä Tenon lohi matkailun ja muun näkökulmasta.

Vapaa-ajankalastus on iso harrastus, ja satojatuhansia perheitä ja nuoria on harrastuksen piirissä. On hienoa, että tämä hallitus nyt jatkaa kumminkin jossain muodossa virtaavien vesien kunnostusta ja Nousu-ohjelmaa. Sillä on tehty ympäri Suomea valtavia toimenpiteitä, joilla on kunnostettu jokiuomia ja joilla on sitten saatu hyviä tuloksia: Pohjois-Kar-

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

jalassa esimerkiksi Laurinvirta, Saramojoki, Etelä-Karjalassa Hiitolanjoki. Sillä on suomalaiselle matkailulle ja kalastusharrastukselle hirmuinen merkitys.

Teno on sitten oma juttunsa ja ei ole ihan probleematon — niin monta intressitahoa on tämän asian ympärillä, ja näitten sovittaminen on vaikeata. Siinä mielessä valiokunnalle kiitos, se on tehnyt hyvää työtä. Perästähan tietysti kuuluu. Kun Teno-sana mainitaan, niin aina se varmistin vedetään pois jollakin nurkalla.

No sitten tähän perustuslakivaliokunnan mietintöön. Tämä porrastaminen on tietysti ongelmallista. Mutta mikä muukaan malli se voisi olla? Ei mikään muu minun mielestäni, koska tässähän näitä intressitahoja on niin vahvasti. Olennaistahan tässä on tietysti... Tenon kantahan ei ole edelleenkaan kehittynyt, rajoitustoimista huolimatta, hyvin positiiviseen suuntaan, ja nyt perustuslakivaliokuntakin kiinnittää huomiota siihen, että sen kannan kehittämistä ja eri toimenpiteitten vaikutuksia seurataan koko ajan. Se on tulevaisuuden näkökulmasta se ykkösasia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

17.40 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies, värderade talman! Jag ska i dag börja min tal-tur på svenska av den enkla anledningen att jag just fick gäster från min egen hemkommun Larsmo, som tidigare är känd som en skärgårdskommun där fisket var den främsta näring-en som man livnärde sig på. Och när jag skulle förklara för mina gäster, som är svensktal-lande, att den här frågan som vi diskuterar i salen i dag gäller fiskandet i Tana älv, så måste jag riktigt börja fundera på termerna på svenska.

Den här frågan har diskuterats i decennier i det här huset. Fiskestadgan mellan Norge och Finland kommer ju upp med 5—7 års intervaller, och det här betyder att frågan är mer eller mindre hela tiden på bordet. Just det som vi specifikt har diskuterat i utskottet gällde hur man ska behandla de olika intressegrupperna, som är flera i det här fallet. Det är inte bara fråga om ursprungsbefolkningen, utan det är också fråga om ortsbefolkningen och det är fråga om turistfiske och också sådana som äger fastigheter på området men inte är per-manent boende.

Mutta, arvoisa puhemies, pidin tärkeänä sitä, että me pääsimme vihdoinkin yhteisymmärryk-seen siitä. Valiokunnassa oli siitä laajaa ymmärrystä. Sekä opposition edustajat että halli-tuspuolueitten edustajat pääsivät yhteisymmärrykseen näistä kahdesta lausumasta. Ja ha-luan erityisesti kiittää edustaja Eestilää, joka on erittäin sitkeästi ja määrätietoisesti yrittä-nyt aina välillä nostaa tämän ongelman pöydälle. Hän on myöskin ollut tietoinen siitä, että tähän ei ole olemassa mitään helppoja ratkaisuja. Mutta siksi pidän erittäin hyvänä tätä kakkoslausumaa, joka muotoiltiin näin, että eduskunta edellyttää, että tehdään riippuma-ton juridinen selvitys siitä, miten Tenon kalastus voidaan järjestää sekä perusoikeuksia mahdollisimman vähän rajoittavalla tavalla että lohikantojen tila huomioiden. Pidän tätä ainoana hyvänä ratkaisuna tässä vaiheessa. Tulemme olemaan aktiivisesti mukana tässä seuraamassa sitä, miten tämä selvityshanke etenee. Uskon, että valiokunnalla on merkittä-vä rooli siinä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

17.43 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa herra puhemies! Nyt ollaankin semmoisen asian äärelä, joka tuntuu olevan todella vaikea tälle meidän kansalle. Minä olen itse pikkasen yrittänyt perehtyä tähän ja todennut sen, että tämä nykyinen malli, mitä tässä runnetaan läpi, perustuu väärinkäsityksiin tai olettamiin. Minä olen jonkin verran saanut tähän materiaalia, ja sen takia minä olen tehnyt kirjallisen kysymyksenkin tästä kiinteistöomistajien yhdenvertaisesta kohtelusta Tenojoella kalastusoikeuksien suhteen. Onhan se käsittämätön juttu, että Suomen valtio tavallansa on ominut Tenon kiinteistöomistajien vesialueita, jotka ovat siis yksityisessä omistuksessa, ja tekee sopimuksia Norjan kanssa niin, että yksityinen omaisuudensuoja ohitetaan.

Arvoisa puhemies! Minulla on tässä tämmöinen aika vanha paperi. Tämä on muistio Norjan kanssa Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä tehdyn sopimuksen ja siihen liittyvän kalastussäännön eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lainsäädännön lainsäätämisyjärjestyksestä. Elikkä tämä on siis noin 35 vuotta vanha paperi, ja tämän on allekirjoittanut Veikko O. Hyvönen, professori. Tässä puhutaan tästä omaisuuden perustuslainsuojasta, jonka pitäisi olla ihan aukoton. Että jos joku omistaa jonkun maa-alueen tai vesialueen, niin hän saa sitä käyttää ja siihen ei valtio voi puuttua, tulla määräämään sinne tästä yksityisestä omaisuudesta.

Minä täältä muutaman kohdan otan ja luen:

Kohdassa 11: ”Jatkuvuusperiaate näyttäisi ratkaisevalta perusteelta, kun hallituksen esityksen kirjoittaja on päätenyt tavalliseen lainsäätämisyjärjestykseen. Tenojoen sopimus ja sääntö rakentuvat samoille periaatteille kuin aikaisemminkin. Ennen asiasta on säädetty tavallisella lailla. Tämän vuoksi sopimus ja sääntö saatetaan vain eduskunnan tietoon ja vähäisistä muutoksista säädetään tavallisella lailla. Nämä lähtökohdat on jo alussa osoitettu vääriksi. Nämä lähtökohdat ovat perustuneet vuoden 1972 ja sitä edeltäneessä lainsäädännössä siihen nimenomaiseen virheolettamaan, että lainsäädännön tarkoittamat vesialueet kuuluvat valtion omistukseen.” Elikkä se virhe on seurannut täällä kymmeniä vuosia. ”Tämän virheolettaman varassa ei voida jatkaa enää sen jälkeen, kun lainvoimaisesti on jo selvitetty, että pääosa sopimuksen ja säännön tarkoittamista vesialueista kuuluu yksityisomistukseen.” Nyt tulee semmoinen hieno vertaus täällä: ”Rotusyrjintääkään ei voida hyväksyä sillä perusteella, että sitä on jo jossakin maassa harjoitettu pitkään aikaisemmin.” Kyllä tämä asia pitäisi oikaista. ”Silloin Tenon kalastuskomitean ehdotus on kuitattu hallituksen esityksessä pelkästään maininnalla. Komitea olisi muka ehdottanut kokonaan uusille perusteille rakentuvaa kalastusjärjestystä Tenojoella. Tenojoen kalastuskomitean ehdotus rakentuu vain sikäli uusille periaatteille, että siinä olisi tunnustettu Suomen perustuslain voimassaolo Tenojoellakin. Siinä olisi luovuttu kiinteistöomistajien luokkajaosta asuinpaikan mukaan.”

Arvoisa puhemies! Luen täältä tämän loppukaneetin 14: ”Kokonaisuutena nyt kysymyksessä oleva lainsäädäntö vaatii perustuslain säätämisyjärjestystä. Suomen valtio on tosiasiallisesti ottanut haltuunsa yksityisomistuksessa olevia vesialueita ja luovuttanut ne turistikalastuksen palvelukseen. Tämä pakkolunastaminen on tapahtunut ilman täyttä korvausta. Valtakunnanrajaan liittyvät erityisolosuhteet saattavat vaikuttaa siihen suuntaan, että yleisen tarpeen vaatimus on olemassa sopimuksen ja säännön voimaansaattamisen osalta. Tämä yleisen tarpeen vaatimus saattaa olla perusteena pakkolunastuksen toimeenpanolle, mutta se ei voi selittää yksityisen omaisuuden korvauksetonta haltuunottoa. Asuinpaikkaperiaatetta tai veneenkäyttöä koskevia säännöksiä sekä virkamiesten laajaa ja heikosti rajattua norminantovaltaa ei voitane selittää edes yleisen tarpeen vaatimuksesta

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

käsin. Niiden syyt perustuvat virheelliseen olettamukseen valtion omistusoikeudesta Tenojokeen. Nyt kysymyksessä oleva lainsäädäntö vaatii tässä muodossa selvästi perustuslain säätämisyjärjestystä. Perustuslakivaliokunnan ratkaisun merkitys ei rajoitu yksinomaan Tenojokeen ja sen jokilaaksoihin, vaan tämän lainsäädännön yleinen merkitys on valtakunnallista laatua. — Helsingissä toukokuun 19. päivänä 1989, Veikko O. Hyvönen, professori.”

Arvoisa puhemies! Näyttävät nämä virheet seuraavan täällä yhä edelleen. Mielestäni tämä asia pitäisi kunnolla perata ja turvata se yksityisen omistusoikeuden suoja. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

17.49 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Arvostan sitä, että täällä on käyty aika tasokasta keskustelua ja on viitattu historiaan. Aikanaan, kun tätä kalastussäätöä ja sopimusta on lähdetty sorvaamaan, tilanne tuolla Tenojokilaaksossa oli täysin erilainen, sillä lohella oli suuri merkitys. Isolla lohella, sen myymällä, saattoi saamelainen tai paikallinen henkilö ostaa veneen itselleen. Sen taloudellinen merkitys oli täysin eri.

Syy siihen, miksi nämä ristiriidat ovat ehkä nousseet viime vuosina, on se, että kun tämä arvokas Tenon lohi on vähentynyt jyrkästi, niin siitä on tullut valtavan arvokas luonnonvara. Ja minun mielestäni pitää hyvin maltillisesti ja kunnioittaen täällä keskustella eri väestöryhmistä, koska helposti loukkaa jonkun oikeutta. Näitä oikeudensaajia tässä kysymyksessä ovat itseoikeutettuina saamelaiset mutta myös paikalliset asukkaat ja sitten kiinteistörekisteriin merkityt kalastusoikeuden haltijat. Toivoisin näiltä ryhmiltä kuitenkin malttia nyt, kun tämä Tenon lohi valitettavasti on mennyt siihen pisteeseen, että Tenojoki on jo useana vuonna jouduttu pitämään kiinni — että hyvin maltillisesti lähdettäisiin kommentoimaan yleensä tätä tulevaisuutta ja sitä, miten tämä asia ratkaistaan, koska itse näen, että ei ole todellakaan kenenkään etu, jos koko ajan tapellaan näistä vähäisistä kaloista, joita ei käsitykseni mukaan voi edes kalastaa. Eli kysymys on nyt vähän muusta kuin lohen kalastuksesta.

Ja kun täällä hyvin nostettiin tämä vastuu, niin perusoikeutena jo vastuu ympäristöstä sen perustuslain 20 §:n mukaan kuuluu jokaiselle. Ja kun perustuslain esitöistäkin katseli, mitä se tarkoittaa, niin se on jakamaton, eli silloin tavallaan ei voi mennä jakamaan, että joku suojelee ja joku ei suojele. Tässä tulevat monessa asiassa perusoikeudet ristiriitaan, jos ajatellaan sitä, että eivät tässä pelkästään nyt kiinteistörekisteriin merkityt ulkopaikkakuntalaiset, omaisuuden omistajat, ole ikään kuin tämmöisenä oikeudenloukkauksen kohteena. Ei niin voi sanoa, koska täytyy ymmärtää, että tämä nykyinen käytäntö, joka on jo pitkään jatkunut, loukkaa myös saamelaisia kiinteistönomistajia. Esimerkkinä vain, että jos meillä on siis tosiasiasa saamelainen matkailuyrittäjä, jolla on tila, jolle on kiinteistörekisteriin merkitty kalastusoikeuksia, niin hän ei voi omaa omaisuuttaan käyttää sen matkailuyrityksen hyväksi. Tämä johtaa sillä tavalla hyvin omituisiin — myös saamelaisten kannalta — loukkauksiin. Mutta niitä ei nyt tässä vaiheessa pitäisi liikaa korostaa, vaan minun puheenvuoroni on se, että nämä kaikki oikeudenomistajat ovat yhtä arvokkaita tietyllä tavalla. Ja kun tätä lähdetään rakentamaan, niin kuten täällä puheenjohtaja hyvin on todennut, Östman, ja myös ministeri oli sille suopea, tehdään juridinen, oikeamielinen selvitys, miten tämä asia hoidetaan. Ja jos me päästään maaliin eduskuntana, niin minä uskon, että

Pöytäkirja PTK 37/2024 vp

kaikki ovat tyytyväisiä, että saadaan tällöinen väestöryhmien vastakkainasettelu loppumaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja valiokunnan puheenjohtaja Simula, olkaa hyvä.

17.52 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Kuten nämä puheenvuorot edellä hyvin osoittivat, niin tämä esitys ja sopimus eivät ole ongelmattomia, mutta ne ovat välttämättömiä.

Pienenä valonpilkahduksena tuon vielä keskusteluun sen seikan, että olemme näistä haasteista huolimatta päässeet aiempaa parempaan suuntaan — pienin askelin, mutta kuitenkin. Kiitos siitä kuuluu niin ministerille, perustuslakivaliokunnalle kuin oman valiokuntani jäsenille, jotka ovat jaksaneet tätä esitystä ahkerasti jumpata.

Sehän se meidän kansanedustajien tehtävä täällä on, että teemme parhaamme asioiden muuttamiseksi ja tässä tapauksessa perusoikeuksien huomioimiseksi paremmin. Lopputulos ei ole täydellinen, mutta useita askelia oikeaan suuntaan, ja työhän jatkuu.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 9/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi liikennevakuutuslain, Liikennevakuutuskeskuksesta annetun lain ja vakuutusyhtiölain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 10/2024 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 2/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 18.4.2024 pidettävään täysistuntoon.

5. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään torstaina 18.4.2024 klo 18.10. Täysistunto lopetettiin klo 17.55.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Antti Pelttari